

Endring av solvensmarginregelverket for skadeforsikringsselskaper – Implementering av Europaparlamentets og Rådets direktiv 2002/13/EF –

I. Innledning

Europaparlamentets og Rådets direktiv om endring av Rådsdirektiv 73/239/EØF hva angår solvensmarginkrav for skadeforsikringsselskaper (Direktiv 2002/13/EF) ble fastsatt 5. mars 2002. Ifølge dette direktivet skal EUs medlemsstater, samt EFTA-landene som er medlem av EØS, implementere direktivets bestemmelser innen 20. september 2003.

I kapittel II nedenfor blir det redegjort for bl.a. de endringer som må foretas i metodene for beregning av hhv. solvensmarginkrav og solvensmarginkapital. Deretter oppsummeres i kapittel III resultatene av enkelte konsekvensberegninger av de nye/reviderte bestemmelsene i solvensmarginregelverket. I kapittel IV gis en oversikt over de endringer som må foretas i den gjeldende forskrift om solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper (fastsatt av Finansdepartementet 19. mai 1995 nr. 482).

II. En oversikt over endringer i metodene for beregning av solvensmarginkrav og regelverket for beregning av solvensmarginkapital mv.

I dette kapitlet gis en oversikt over bl.a. de endringer i metodene for beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital, samt enkelte andre regelverksendringer, som følger av Direktiv 2002/13/EF. I underkapittel II.1 redegjøres det kort for hvorfor EU/EØS-landenes solvensmarginregelverk skal forstås som en minimumsharmonisering. Underkapittel II.2 inneholder en relativt detaljert redegjørelse for endringene i metodene for beregning av solvensmarginkravet, der det også i noen grad gis begrunnelser for de foretatte regelverksendringer. Videre blir det antydnet hvordan de endrede bestemmelser bør implementeres i den gjeldende solvensmarginforskriften. Tilsvarende redegjørelser for endringene i reglene for beregning av solvensmarginkapitalen gis i underkapittel II.3. I dette underkapitlet gis også en oversikt over nødvendige justeringer av de såkalte begrensingsregler. En kort redegjørelse for tre helt nye bestemmelser vedrørende solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen er gitt i underkapittel II.4. Til slutt blir det i underkapitlene II.5 og II.6 kort redegjort for hhv. et tillegg til de gjeldende bestemmelser vedrørende utarbeiding av finansielle gjenopprettingsplaner og mulige unntak fra solvensmarginregelverket for enkelte gjensidige skadeforsikringsselskaper.

II.1 Minimumsharmonisering

I arbeidet med revisjonen av solvensmarginregelverket har det bl.a. blitt drøftet om dette regelverket representerer en fullstendig harmonisering av solvensbestemmelsene på EU/EØS-nivå eller om det skal forstås som en minimumsharmonisering der de kompetente myndigheter i de respektive EU/EØS-land vil kunne fastsette strengere regler hva angår både solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen.

Denne problemstillingen ble opprinnelig tatt opp i forbindelse med arbeidet i den såkalte Müller-gruppen¹, selv om dette ikke gjenspeiles i særlig grad i gruppens rapport. Problemstillingen ble imidlertid drøftet i mer detalj i ekspertgruppen som ble nedsatt av EU Kommisjonen for å arbeide videre med forslagene fra Müller-gruppen med sikte på å utforme et nytt direktiv med reviderte krav til solvensmargin. Som utgangspunkt for en diskusjon omkring avveiningen mellom full harmonisering og minimumsharmonisering utarbeidet Kommisjonen dokumentet "The level of harmonisation: Strict or minimum" (XV/2053/98) som ble drøftet av ekspertgruppen i møter 18. juni og 5. juli 1999. I den forbindelse understreket Kommisjonen distinksjonen mellom graden av harmonisering av regelverket og spørsmålet om tilsynsmyndighetene skal innvilges "discretionary power" hva angår håndteringen av enkelte delproblemer knyttet til regelverket. Videre ble det fra Kommisjonens side vist til at en fordel med minimumsharmonisering er at dette gir maksimal fleksibilitet. I denne sammenheng ble det også påpekt det problematiske ved å kreve full harmonisering hva angår kravet til solvensmargin så lenge alle andre soliditetskrav mv. ikke er fullstendig harmonisert.² Disse synspunktene ble gjentatt flere ganger i tilknytning til de ulike utkast til nytt direktiv med reviderte krav til solvensmargin. I innledningen til det første reviderte utkastet (MARKT/2067/99/Rev1) heter det således som følger:

"The main motivation of this working document is minimum harmonisation: Member States are permitted to require from the undertakings under their supervision (and only those undertakings) a higher required solvency margin. The present level of harmonisation in fields such as technical provisions and accounting is not strict and contains too many options to justify a strict harmonisation of solvency (i.e. exactly the same required solvency margin for every undertaking operating in the EU). Member States need the option to require a higher solvency margin."

I en innledende kommentar til en senere versjon av direktivutkastet blir det vist til at "a large majority of Member States" er enige i at prinsippet om minimumsharmonisering legges til grunn for de oppdaterte bestemmelser om (beregning av) solvensmarginkrav og solvensmarginkapital.

De forannevnte vurderingene fra Kommisjonens side gjenspeiles i fortalen til Europaparlamentets og Rådets direktiv 2002/13/EF, der det bl.a. heter som følger:

"This Directive should lay down minimum standards for the solvency margin requirements and home Member States should be able to lay down stricter rules for insurance undertakings authorised by their own competent authorities."

(Inntil det foreligger en offisiell norsk oversettelse av dette direktivet, vil alle sitater bli hentet fra den engelske versjonen.)

Av kommentarene nedenfor fremgår det at det på enkelte punkter vil være ønskelig (eller naturlig) å benytte denne adgangen til å fastsette noe strengere krav enn de som følger direkte av minimumsstandarden.

¹ Denne arbeidsgruppen ble nedsatt av EU/EØS-landenes Forsikringstilsynskonferanse og hadde i alt 9 møter i perioden fra mars 1995 til mars 1997. Gruppens rapport ble fremlagt i april 1997.

² På den annen side ble det antydnet at det ville være en fordel å få ryddet opp i ordbruken, siden "minimum harmonisation is stricter than strict harmonisation".

II.2 Endringer i metodene for beregning av solvensmarginkravet

Solvensmarginkravet for skadeforsikringsselskaper er gitt ved det høyeste beløp som fremkommer ved anvendelse av to beregningsmetoder (med basis i hhv. selskapets premieinntekter og dets erstatningskostnader) og et absolutt minstekrav. Implementeringen av bestemmelsene i Direktiv 2002/13/EF vil innebære endringer i både det absolutte minstekravet til solvensmargin og de to metodene for beregning av solvensmarginkravet.

II.2.1 Endringer i det absolutte minstekrav til solvensmargin

Ifølge gjeldende solvensmarginforskrift 19. mai 1995 nr. 482 er det absolutte minstekravet til solvensmargin (i Rådskonklusjonene også kalt minstegarantifondet) fastsatt til hhv. 1.4 mill. euro, 0.4 mill. euro, 0.3 mill. euro eller 0.2 mill. euro – alt avhengig av hvilke forsikringsklasser som omfattes av forsikringsselskapets konsesjon. (Hvis selskapet opererer innenfor flere forsikringsklasser er det kun det høyeste beløp som skal tas i betraktning.) Det førstnevnte beløp som gjelder kredittforsikring har stått uendret siden 1987, mens de øvrige beløp har stått uendret siden 1973.

Ifølge fortalet til Direktiv 2002/13/EF foreligger det

”a need to simplify and increase the existing minimum guarantee funds, in particular as a result of inflation in claims levels and operational expenses since their original adoption”.

Med bakgrunn i dette er det absolutte minstekravet til solvensmargin oppjustert, samtidig som inndelingen i grupper av forsikringsklasser er redusert fra fire til to. Etter oppjusteringen vil det absolutte minstekravet være 3 mill. euro hvis selskapet har tegnet risikoer i en av forsikringsklassene 10–15, dvs. en eller annen form for ansvarsforsikring eller kreditt- og kausjonsforsikring. Hvis selskapet ikke tegner forsikring i noen av klassene 10–15, vil det absolutte minstekravet til solvensmargin være 2 mill. euro, jf. i denne sammenheng artikkel 1 nr. 4 i Direktiv 2002/13/EF som endrer artikkel 17 i Rådskonklusjon 73/239/EØF. En oversikt over de forannevnte forsikringsklassene er gitt i vedlegg 1.

Av Direktiv 2002/13/EF fremgår det videre at medlemslandene kan redusere det absolutte minstekravet til solvensmargin med 25 prosent for gjensidige skadeforsikringsselskaper, noe som kun er en videreføring av en allerede eksisterende bestemmelse. Bestemmelsen er ikke implementert i gjeldende solvensmarginforskrift og det antas at det fortsatt ikke er aktuelt å implementere denne. Bakgrunnen for at bestemmelsen ikke er implementert er blant annet at prinsippet om etterutlikning av premier i praksis ikke lenger blir benyttet aktivt av de gjensidige skadeforsikringsselskapene (med unntak av assuranseforeningene Gard og Skuld). Mer generelt kan det hevdes at forskjellene mellom gjensidige forsikringsselskaper og forsikringsaksjeselskaper gradvis har blitt utvisket.

II.2.2 Endringer i beregningsmetoden med basis i premieinntektene

Den gjeldende metoden for beregning av solvensmarginkrav med basis i premieinntektene tar utgangspunkt i de opptjente bruttopremier³ for siste regnskapsår. Med dette som utgangspunkt beregnes først et bruttokrav til solvensmargin som utgjør summen av 18 prosent av de

³ De relevante bestemmelser i Rådskonklusjon 73/239/EØF er imidlertid ikke entydig med hensyn til om det skal tas utgangspunkt i opptjente eller forfalte bruttopremier.

opptjente bruttopremier inntil 10 mill. euro og 16 prosent av eventuelle opptjente bruttopremier utover 10 mill. euro. Til slutt finnes solvensmarginkravet (etter denne beregningsmetoden) ved å multiplisere bruttokravet med forholdet mellom påløpne erstatningskostnader for egen regning og påløpne brutto erstatningskostnader for siste regnskapsår. Det sistnevnte forholdstallet kan imidlertid ikke settes lavere enn 0.50.

Ifølge artikkel 1 nr. 3 i Direktiv 2002/13/EF som introduserer en ny artikkel 16a i Rådsdirektiv 73/239/EØF, skal den forannevnte beregningsmetoden justeres på flere punkter:

- Utgangspunktet for beregningen av solvensmarginkravet skal være det høyeste beløpet av forfalte bruttopremier og opptjente bruttopremier for siste regnskapsår.
- Beregningsgrunnlaget angitt i første strekpunkt skal oppjusteres ved at den delen av selskapets samlede bruttopremier som gjelder forsikringsklassene 11, 12 og 13 (dvs. ansvarsforsikring av luftfartøy, ansvarsforsikring av havgående fartøy mv. og alminnelig ansvarsforsikring) skal forhøyes med 50 prosent (dvs. multipliseres med en faktor på 1.5).
- Ved beregningen av bruttokravet til solvensmargin skal det oppjusterte beregningsgrunnlaget inndeles slik at den høyeste prosentsatsen (18 prosent) benyttes på de første 50 mill. euro av dette beregningsgrunnlaget, mens den laveste satsen (16 prosent) benyttes på den delen av beregningsgrunnlaget som eventuelt overstiger 50 mill. euro.
- Det endelige solvensmarginkravet etter denne metoden skal beregnes ved å multiplisere bruttokravet med forholdet mellom summen av de påløpne erstatningskostnader for egen regning for de tre siste regnskapsår og de påløpne brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår. Dette forholdstallet kan fortsatt ikke settes lavere enn 0.5.

Begrunnelsene for disse justeringene av beregningsmetoden kan kort oppsummeres på følgende måte:

- Ved å la utgangspunktet for beregningen av solvensmarginkravet være lik de forfalte bruttopremier, dersom dette beløpet er høyere enn de opptjente bruttopremier, oppnår man å ta høyde for et særtrekk ved nystartede selskap – eller selskap som er inne i en periode med sterk vekst i brutto premieinntekter. (I begge tilfeller vil de forfalte bruttopremier være til dels betydelig høyere enn de opptjente bruttopremier.)
- Begrunnelsen for oppjusteringen av bruttopremiene for forsikringsklassene 11–13 finnes i fortalen til Direktiv 2002/13/EF, der det heter som følger:

”For specific classes of non-life business which are subject to a particularly volatile risk profile, the existing solvency margin requirement should be substantially increased so that the required solvency margin is better matched to the true risk profile of the business.”

Siden det i fortalen legges vekt på at solvensmarginkravet bør øke vesentlig for forsikringsklasser med ”særlig volatil risikoprofil”, bør man for norsk skadeforsikringsvirksomhet kunne implementere denne justeringen også for enkelte av skadeforsikringsbransjene som ikke direkte faller inn under forsikringsklassene 11–13. Dette gjelder først og fremst hovedbransjene Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer (som begge faller inn under forsikringsklassene 1 Ulykke og 2 Sykdom)⁴ samt hovedbransjen

⁴ For norske skadeforsikringsselskaper vil forsikringsklassene 1 Ulykke og 2 Sykdom omfatte hovedbransjene Ulykkesforsikringer, Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer (samt muligens enkelte spesialforsikringer i andre hovedbransjer). Sett under ett vil dermed disse forsikringsklassene utgjøre en til dels meget lang-

Energiforsikringer (som i alle fall delvis faller inn under forsikringsklasse 12). De tre forannevnte hovedbransjer, og da spesielt Yrkeskadeforsikringer, har for øvrig i praksis vist seg å være de mest ”langhalede” skadeforsikringsbransjer i Norge.

Det vises for øvrig til vedlegg 1 der det gis en oversikt over hvilke hovedbransjer som bør omfattes av bestemmelsen om oppjustering av bruttopremiene (og hvilke forsikringsklasser disse hovedbransjen tilhører).

- Begrunnelsen for å øke ”terskelverdien” for inndelingen av beregningsgrunnlaget fra 10 til 50 mill. euro er den samme som begrunnelsen for å øke det absolutte minstekravet til solvensmargin. Denne terskelverdien har nemlig stått uendret siden 1973 da første skadeforsikringsdirektiv ble fastsatt.
- Metoden for beregning av forholdstallet som bruttokravet til solvensmargin skal multipliseres med, er justert for å glatte (utjevne) eventuelle ekstreme effekter av selskapenes reassuransedekninger i det enkelte regnskapsår.
Et eksempel på dette kan være selskap som erfarer at brutto erstatningskostnad i et regnskapsår blir spesielt høye som følge av et ”unormalt” høyt antall store skader, men der disse skadene samtidig er godt dekket av selskapets reassuransesprogram, slik at erstatningskostnaden for egen regning ikke blir unormalt høy. Forholdet mellom erstatningskostnad for egen regning og brutto erstatningskostnad blir således forholdsvis lavt og vil bidra til at solvensmarginkravet blir nedskalert utover hva selskapets risikoprofil/risikoeksponering tilsier er et rimelig resultat.

II.2.3 Endringer i beregningsmetoden med basis i erstatningskostnadene

Den gjeldende metoden for beregning av solvensmarginkrav med basis i erstatningskostnadene tar utgangspunkt i gjennomsnittlige påløpne brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår. (For kredittforsikringer er imidlertid denne gjennomsnittsberegningen basert på de siste syv regnskapsår.) Med dette som utgangspunkt beregnes først et bruttokrav til solvensmargin som utgjør summen av 26 prosent av gjennomsnittlige påløpne brutto erstatningskostnader inntil 7 mill. euro og 23 prosent av eventuelle gjennomsnittlige brutto erstatningskostnader utover 7 mill. euro. Til slutt finnes solvensmarginkravet (etter denne beregningsmetoden) ved å multiplisere bruttokravet med forholdet mellom påløpne erstatningskostnader for egen regning og påløpne brutto erstatningskostnader for siste regnskapsår. Det sistnevnte forholdstallet kan ikke settes lavere enn 0.50.

Ifølge artikkel 1 nr. 3 i Direktiv 2002/13/EF som introduserer en ny artikkel 16a i Rådskdirektiv 73/239/EØF, skal denne beregningsmetoden justeres på flere punkter:

- Utgangspunktet for beregningen av solvensmarginkravet skal fortsatt være de gjennomsnittlige påløpne brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår (de syv siste regnskapsår for kredittforsikringer). Dette beregningsgrunnlaget skal imidlertid oppjusteres ved at den delen av selskapets samlede påløpne brutto erstatningskostnader som gjelder forsikringsklassene 11, 12 og 13 (dvs. ansvarsforsikring av luftfartøy, ansvarsforsikring av havgående fartøy mv. og alminnelig ansvarsforsikring) forhøyes med 50 prosent (dvs. multipliseres med en faktor på 1.5).
- Ved beregningen av bruttokravet til solvensmargin skal det oppjusterte beregningsgrunnlaget inndeles slik at den høyeste prosentsatsen (26 prosent) benyttes på de første

halet og volatil forretning. Dette forholdet er vesensforskjellig fra hva man ser i de fleste andre EU/EØS-land. I tilknytning til arbeidet i den såkalte Manghetti-gruppen ble det bl.a. avdekket at i de fleste EU/EØS-land omfatter de to forsikringsklassene i all hovedsak korthalet forretning.

35 mill. euro av dette beregningsgrunnlaget, mens den laveste satsen (23 prosent) benyttes på den delen av beregningsgrunnlaget som eventuelt overstiger 35 mill. euro.

- Det endelige solvensmarginkravet etter denne metoden skal beregnes ved å multiplisere bruttokravet med forholdet mellom summen av de påløpne erstatningskostnader for egen regning for de tre siste regnskapsår og de påløpne brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår. Dette forholdstallet kan fortsatt ikke settes lavere enn 0.5.

Begrunnelsene for disse justeringene av beregningsmetoden kan kort oppsummeres som følger:

- Begrunnelsen for oppjusteringen av de påløpne brutto erstatningskostnader for forsikringsklassene 11–13 finnes i fortalen til Direktiv 2002/13/EF, jf. tilsvarende begrunnelse for justering av beregningsmetoden med basis i premieinntektene. Det vises også til kommentarene i avsnitt II.2.2 vedrørende en utvidelse av denne oppjusteringen til også å omfatte hovedbransjene Yrkesskadeforsikringer, Trygghetsforsikringer og Energiforsikringer.
- Begrunnelsen for å øke ”terskelverdien” for inndelingen av beregningsgrunnlaget fra 7 til 35 mill. euro er den samme som begrunnelsen for å øke det absolutte minstekravet til solvensmargin. Også denne terskelverdien har stått uendret siden 1973.
- Metoden for beregning av forholdstallet som bruttokravet til solvensmargin skal multipliseres med, er justert for å glatte (utjevne) eventuelle ekstreme effekter av selskapenes reassuransedekninger i det enkelte regnskapsår, jf. eksemplet gitt i forbindelse med justeringen av beregningsmetoden med basis i premieinntektene. Som et tilleggsargument kan det vises til at siden beregningsgrunnlaget for denne metoden er fastsatt som et gjennomsnitt av brutto erstatningskostnader for flere regnskapsår, bør også reduksjonsfaktoren for effekten av reassurans ut fra symmetriensyn fastsettes ved ”glatting” over flere regnskapsår.

II.2.4 En oppsummering vedrørende konsekvenser for gjeldende bestemmelser for beregning av solvensmarginkravet

Av avsnittene II.2.1–II.2.3 fremgår det at de gjeldende regler for beregning av solvensmarginkrav for skadeforsikringsselskap må endres på følgende punkter:

- Det absolutte minstekravet til solvensmargin økes til hhv. 3 mill. euro for selskap som tegner ansvarsforsikring i en eller annen form og til 2 mill. euro for øvrige selskaper.
- I beregningsmetoden basert på hhv. brutto premieinntekter og brutto erstatningskostnader femdobles de såkalte terskelverdier til hhv. 50 mill. euro og 35 mill. euro. I beregningsmetoden basert på brutto premieinntekter skal selskapene heretter ta utgangspunkt i det høyeste av beløpene opptjente bruttopremier og forfalte bruttopremier. Ved anvendelsen av de to beregningsmetodene skal videre den delen av bruttopremiene og brutto erstatningskostnadene som er relatert til nærmere angitte skadeforsikringsbransjer, forhøyes med 50 prosent, jf. også kommentarene nedenfor. Denne metoden omtales i forarbeidene til det nye rådsdirektivet som ”class enhancement” metoden.
- Beregningen av den såkalte reduksjonsfaktoren som måler effekten av de enkelte selskaps reassuransprogrammer, skal heretter baseres på forholdet mellom samlede erstatningskostnader for egen regning og samlede brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår.

I avsnitt II.2.2 er det allerede argumentert for at endringen av beregningsmetoden som gjelder oppjustering av hhv. brutto premieinntekter og brutto erstatningskostnader med 50 prosent, bør utvides til å omfatte flere av de volatile skadeforsikringsbransjer og da først og fremst hovedbransjene Yrkesskadeforsikringer, Trygghetsforsikringer og Energiforsikringer.

Man har utvilsomt dekning i fortalen, og ikke minst i forarbeidene, til Direktiv 2002/13/EF for å foreta en slik utvidelse jf. avsnitt II.1 foran, der det vises til at direktivbestemmelsene om solvensmarginkravene skal forstås som en minimumsharmonisering. Det er imidlertid i denne sammenheng like relevant å vise til at en utvidelse av den såkalte "class enhancement" metoden til å omfatte de tre nevnte skadeforsikringsbransjene er i samsvar med de synspunkter som opprinnelig ble fremmet (bl.a. fra norsk side) i forbindelse med arbeidet i Müllergruppen.

Det opprinnelige forslaget gikk ut på å innføre en tredje metode for beregning av solvensmarginkravet basert på skadeforsikringsselskapenes brutto erstatningsavsetninger. (Alternativt kunne denne tredje metoden kombineres med de to eksisterende metodene slik at solvensmarginkravet ble et vektet gjennomsnitt av de krav som fremkommer når de tre metodene benyttes hver for seg.) Ideen bak denne tredje metoden er at solvensmarginkravet bør forhøyes for skadeforsikringsselskap der en betydelig del av porteføljen omfatter såkalt langhalet forretning, dvs. bransjer der brutto erstatningsavsetning gjennomgående er (meget) høy i forhold til f.eks. opptjent bruttopremie.⁵ Forslaget til beregningsmetode basert på selskapenes brutto erstatningsavsetning ble imidlertid til slutt forkastet og erstattet med "class enhancement" metoden, siden den førstnevnte metoden ble ansett å gi urimelige utslag for selskap med solide erstatningsavsetninger og tilsvarende virke for gunstig for selskap som opererer med små eller ingen sikkerhetsmarginer i erstatningsavsetningen.

II.3 Endringer i regelverket for beregning av solvensmarginkapitalen

II.3.1 Kort om gjeldende bestemmelser om solvensmarginkapitalens sammensetning

I gjeldende forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper (solvensmarginforskriften) er et skadeforsikringsselskaps solvensmarginkapital definert som summen av selskapets ansvarlige kapital og annen solvensmarginkapital, jf. forskriften § 8.

Ifølge solvensmarginforskriften skal den ansvarlige kapital beregnes i samsvar med forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørsentraler og verdipapirforetak. Ved utarbeidningen av gjeldende forskrift var det således en fordel å kunne vise til et kapitaldekningsregelverk som allerede var implementert for forsikringsselskapene.

Annen solvensmarginkapital i et skadeforsikringsselskap består av følgende kapitalelementer:

- Sikkerhetsavsetninger som overstiger 55 prosent av minstekravet til sikkerhetsavsetninger.
- Reassuranseavsetninger og administrasjonsavsetninger som overstiger minstekravene til slike avsetninger.

⁵ Det legges til grunn at langhalede skadeforsikringsbransjer gjennomgående også er volatile bransjer.

- Avsetninger til naturskadefond ifølge lov av 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring med tilhørende forskrifter.

Videre fremgår det av solvensmarginforskriften § 8 at et skadeforsikringsselskap som har tilatelse til å overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet kan medregne i sin solvensmarginkapital den del av selskapets sikkerhetsfond som overstiger 55 prosent av sikkerhetsfondets nedre grense, jf. forskrift av 29. november 1990 nr. 941 om sikkerhetsfond i livsforsikring.

Det skal også nevnes at solvensmarginforskriften § 9 inneholder en særregel for gjensidige skadeforsikringsselskap med en vedtektsfestet rett til å innkalle tilleggspremier fra selskapenes medlemmer. Særregelen innebærer at disse selskapene kan medregne deler av denne tilleggspremien i solvensmarginkapitalen. Den delen som kan medregnes, utgjør inntil halvparten av differansen mellom de maksimale premier selskapet kan kalle inn og de premier som selskapet faktisk har innkrevd, men kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av beregnet solvensmarginkrav. Det skal i denne sammenheng presiseres at adgangen til å medregne deler av tilleggspremiene først og fremst er ment å gjelde for Assuranceforeningen Gard og Assuranceforeningen Skuld, selv om også noen andre gjensidige selskaper ved enkelte anledninger har medregnet et slikt beløp i sin solvensmarginkapital.

II.3.2 Om endringene i bestemmelsene for beregning av solvensmarginkapitalen

Artikkel 1 nr. 2 i Direktiv 2002/13/EF endrer artikkel 16 i Rådskonklusjon 73/239/EØF slik at det heretter vil skilles klarere mellom kvaliteten på de enkelte kapitalelementer som kan inngå i skadeforsikringsselskapenes solvensmarginkapital. Vurderingene av de enkelte punkter under den justerte artikkel 16 blir kort oppsummert nedenfor.

Den endrede artikkel 16 nr. 1 tilsvarer i all hovedsak den gamle artikkel 16 nr. 1 første ledd. Det blir imidlertid nå presisert at solvensmarginkapitalen ikke bare skal være tilstrekkelig, men også minst tilfredsstillende de krav som følger av direktivet.

A. Kapitalelementer som uansett kan medregnes i solvensmarginkapitalen

Første ”delpunktum” av den endrede artikkel 16 nr. 2 tilsvarer den gamle artikkel 16 nr. 1 annet ledd første punktum. Bestemmelsen slår fast at solvensmarginkapitalen består av forsikringsselskapets formue fri for enhver påregnelig forpliktelse og med fradrag av immaterielle verdier. I resten av første punktum av endret artikkel 16 nr. 2 blir kapitalelementene av høyest kvalitet listet opp. Disse består av følgende:

- Innbetalt aksjekapital eller faktisk innbetalt garantifond for de gjensidige forsikringsselskap. De gjensidige forsikringsselskap kan også medregne medlemmenes kontoer dersom nærmere angitte kriterier er oppfylt.
- Lovbestemte og frie reserver som ikke tilsvarer inngåtte forpliktelser.
- Overførte overskudd eller overførte tap (underskudd) – etter fradrag av det utbytte som skal betales.

Kapitalelementer gitt ved første og tredje strekpunkt ovenfor inngår også som en del av forsikringsselskapenes kjernekapital. Også enkelte av kapitalelementene gitt ved annet strekpunkt ovenfor utgjør en del av forsikringsselskapenes kjernekapital, mens resten av kapitalelementene som faller inn under dette strekpunktet vil måtte defineres som en del av annen

solvensmarginkapital. (Dette gjelder bl.a. den delen av skadeforsikringssekskapenes sikkerhetsavsetninger i vid forstand som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.)

Av den endrede artikkel 16 nr. 2 annet punktum fremgår det at det skal gjøres fradrag i forsikringssekskapets solvensmarginkapital for et beløp svarende til sekskapets beholdning av egne aksjer. Denne fradragsposten er det imidlertid allerede tatt høyde for i § 7 første ledd (bokstav b) i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak.

Videre fremgår det av den endrede artikkel 16 nr. 2 tredje punktum at dersom forsikringssekskapet har diskontert hele eller deler av erstatningsavsetningen skal det gjøres et fradrag i solvensmarginkapitalen tilsvarende effekten av denne diskonteringen. (Frdragsposten vil med andre ord utgjøre differansen mellom erstatningsavsetningen for egen regning før diskontering og den tilsvarende avsetningskomponent etter at diskonteringen er foretatt.) Det vises i denne sammenheng til § 3–12 nr. 3 og 4 i forskrift av 16. desember 1998 nr. 1241 om årsregnskap mv. for forsikringssekskaper.

Av tredje punktum i den endrede artikkel 16 nr. 3 fremgår det videre at det forannevnte fradraget skal gjøres for alle forsikringsklasser (der sekskapet har diskontert erstatningsavsetningen) med unntak av klassene 1 Ulykke og 2 Sykdom. Bakgrunnen for dette unntaket synes å være dels at de to klassene i de fleste EU/EØS-land representerer korthalede forsikringsbransjer, dels at erstatningsutbetalingene i utstrakt grad er basert på annuiteter.⁶ Dette er ikke tilfelle i Norge, der de to nevnte forsikringsklasser omfatter de langhalede skadeforsikringsbransjene Ulykkesforsikringer, Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer, og annuiteter dessuten ikke er tillatt benyttet i tilknytning til utbetalingen av erstatningsbeløpene. Det er således ikke aktuelt å gjøre unntak fra de forannevnte bestemmelser for de tre nevnte skadeforsikringsbransjer.

B. Kapitalelementer som kan medregnes i solvensmarginkapitalen

Den endrede artikkel 16 nr. 3 omhandler kapitalelementer som kan medregnes i forsikringssekskapets solvensmarginkapital. Disse kapitalelementene omfatter følgende:

- Kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital (ansvarlig innskuddskapital). Når det gjelder den ansvarlige lånekapital skal enkelte nærmere angitte betingelser være oppfylt, jf. artikkel 16 nr. 3 bokstav (a). Det skilles i denne sammenheng mellom ansvarlig lånekapital med fast løpetid og ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid.
- Verdipapirer med ubestemt løpetid og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter, herunder andre kumulative preferanseaksjer enn de som omfattes av første strekpunkt. Det forutsettes at disse kapitalelementene oppfyller enkelte nærmere angitte betingelser, jf. artikkel 16 nr. 3 bokstav (b).

En sammenlikning av de betingelser som skal gjelde for kapitalelementene som det refereres til i hhv. første og annet strekpunkt, leder ikke til helt entydige konklusjoner. Det synes imidlertid klart at de betingelser som kapitalelementene det refereres til i annet strekpunkt må oppfylle, er strengere enn de betingelser som gjelder for ansvarlig lånekapital med fastsatt

⁶ Det vises i denne sammenheng til rapporten fra den såkalte Manghetti-gruppen ("Technical Provisions in Non-life Insurance") som ble fremlagt for EU/EØS-landenes Forsikringstilsynskonferanse i oktober 2000.

løpetid. Det kan videre argumenteres for at for enkelte av de kapitalelementer det refereres til i annet strekpunkt (f.eks. verdipapirer med ubestemt løpetid), vil de angitte betingelser være minst like strenge som de betingelser som gjelder ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid.

I denne sammenheng kan det være verdt å merke seg at Direktivets bestemmelser vedrørende verdipapirer med ubestemt løpetid er nesten identiske med bestemmelsene om andre gjeld-/egenkapitalinstrumenter gitt ved § 4 nr. 2 i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (kapitaldekningsforskriften). Ved godkjennelse av opptak av "evigvarende" ansvarlig lånekapital er det nettopp kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 som kommer til anvendelse.

Med utgangspunkt i overstående vurderinger er det foretatt en sammenlikning av betingelsene som må være oppfylt for kapitalelementene det refereres til i endringsdirektivets artikkel 16 nr. 3, bokstavene (a) og (b), og betingelsene som må være oppfylt for kapitalelementene det refereres til i kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 og 3. Resultatet av denne sammenlikningen kan oppsummeres som følger:

- "Evigvarende" ansvarlig lånekapital som tilfredsstillende betingelsene gitt ved kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 vil også tilfredsstillende betingelsene gitt ved Direktivets artikkel 16 nr. 3, bokstav (b).
- Ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid som tilfredsstillende betingelsene gitt ved kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 3 vil også tilfredsstillende de relevante betingelsene i Direktivets artikkel 16 nr. 3, bokstav (a).

Hvis det derfor i solvensmarginforskriften eksplisitt slås fast at det kun er tilleggskapital som referert til i kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 og 3 som kan medregnes i solvensmargin-kapitalen, burde det være rimelig klart at den norske implementeringen innebærer betingelser som er minst like strenge som de betingelser som følger av endringsdirektivet.

Hva angår de kapitalelementer som det refereres til i Direktivets endrede artikkel 16 nr. 3 bokstav (a), gjelder følgende begrensingsregler:

- Summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 50 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.
- Videre kan summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital med fast løpetid ikke utgjøre mer enn 25 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 25 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.

For de kapitalelementer som det refereres til i endringsdirektivets artikkel 16 nr. 3 bokstav (b), er det også fastsatt en begrensingsregel:

- Summen av verdipapirer med ubestemt løpetid og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter tillagt summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 50 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.

Det kan argumenteres for at den sistnevnte begrensingsregelen gjør den førstnevnte overflødig. Dette vil i alle fall være tilfelle for den norske implementeringen av Direktivets bestemmelser, bl.a. fordi det som i norsk terminologi betegnes ”evigvarende” ansvarlig lånekapital faller inn under det direktivet omtaler som verdipapirer med ubestemt løpetid og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter, jf. drøftingen foran vedrørende de ulike betingelser som må være oppfylt.

De tre begrensingsreglene som det refereres til ovenfor vil for øvrig i gitte situasjoner være strengere enn begrensingsreglene gitt ved § 8 bokstav a og b i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Dette gjelder f.eks. i tilfeller der solvensmarginkravet er mindre enn forsikrings-selskapets ansvarlige kapital eller der solvensmarginkravet utgjør mindre enn 200 prosent av selskapets kjernekapital. Som en følge av dette vil det ikke lenger være tilstrekkelig at det i solvensmarginforskriften vises til forskriften om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner mv. Det må i tillegg fremgå at de tre forannevnte begrensingsregler gjelder. På grunn av begrensingsreglenes utforming bør det i tillegg refereres eksplisitt til selskapenes (kjernekapital og) tilleggskapital. Det vises for øvrig til vedlegg 2 der det i noe detalj blir redegjort for en sammenlikning mellom de to settene med begrensingsregler.

C. Kapitalelementer som kan medregnes på grunnlag av begrunnet søknad

Den endrede artikkel 16 nr. 4 omhandler kapitalelementer som kan medregnes i et forsikringsselskaps solvensmarginkapital etter begrunnet og dokumentert søknad rettet mot den kompetente myndighet (i selskapets hjemland) og med denne myndighets eksplisitte godkjenning. Dette er kapitalelementer som antas å ha lavest kvalitet blant de elementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen, og omfatter følgende:

- Halvparten av den ikke-innbetalte aksjekapital eller det ikke-innbetalte garantifond med noen nærmere angitte begrensninger.
Dette kapitalelementet vil ikke være relevant i forbindelse med den norske implementeringen av direktivet, siden det generelt ikke er anledning til å operere med ikke-innbetalt aksjekapital eller ikke-innbetalte garantifond.
- De krav om tilleggspremier som et gjensidig selskap med variable premier har på medlemmer i løpet av regnskapsåret.
Det forutsettes at de kompetente nasjonale myndigheter fastlegger betingelsene for en eventuell tillatelse til å medregne slike tilleggsbidrag, jf. også kommentaren nedenfor.
- De skjulte nettoreserver som kan oppstå ved verddivurderingen av forsikringsselskapets eiendeler, i det omfang slike nettoreserver ikke er av forbigående karakter.
Dette kapitalelementet vil heller ikke være relevant i forbindelse med den norske implementeringen av direktivet, siden man i de norske regnskapsregler opererer med en tilnærmet markedsverdimodell ved verddivurderingen av forsikringsselskapenes eiendeler.

Av de tre forannevnte kapitalelementer er der således bare de tilleggspremier et gjensidig skadeforsikringsselskap (med variable premier) kan kreve fra medlemmene som det vil være aktuelt å kunne medregne i solvensmarginkapitalen. For dette kapitalelementet gjelder også enkelte begrensingsregler:

- Tilleggspremiene kan medregnes i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil halvparten av differansen mellom de maksimale premier selskapet kan innkreve og de premier som faktisk innkreves.

- Beløpet i første strekpunkt kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av solvensmarginkravet – eventuelt 50 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke kravet.

Et rimelig krav å stille for at dette kapitalelementet skal kunne medregnes i solvensmargin-kapitalen vil være at det gjensidige skadeforsikringsselskapet faktisk benytter adgangen til å kreve inn tilleggspremier på en aktiv måte – og ikke bare har dette som en sovende vedtektsbestemmelse.⁷ I tillegg kommer som allerede nevnt kravet om at selskapet må søke om å få medregne dette kapitalelementet, og Kredittilsynet må gi selskapet en eksplisitt godkjenning.

Det bør imidlertid vurderes om det er behov for å ta inn ytterligere bestemmelser vedrørende de betingelser som må være oppfylt for å tillate at et selskap skal få adgang til å medregne tilleggspremier som en del av solvensmarginkapitalen.

II.3.3 En oppsummering vedrørende konsekvenser for gjeldende bestemmelser for beregningen av solvensmarginkapitalen

Av avsnittene II.3.1 og II.3.2 fremgår det at de gjeldende regler for beregning av et skadeforsikringsselskaps solvensmarginkapital må endres eller presiseres på enkelte punkter. Dette gjelder begge hovedtyper av solvensmarginkapital som det refereres til i gjeldende solvensmarginforskrift.

A. Ansvarlig kapital

Når det gjelder bestemmelsene om ansvarlig kapital som en del av skadeforsikringsselskapenes samlede solvensmarginkapital, bør følgende innarbeides i solvensmarginforskriften:

- Det må ved henvisningen til de ulike begrensingsregler vises eksplisitt til selskapenes (kjernekapital og) tilleggskapital.
- Det må ved utarbeidingen av den reviderte forskriften tas høyde for at skadeforsikringsselskapenes kjernekapital i sin helhet faller inn under kapitalelementene gitt ved punkt A i avsnitt II.3.2.
- Videre må det ved utarbeidingen av den reviderte forskriften tas høyde for at skadeforsikringsselskapenes tilleggskapital faller inn under kapitalelementene gitt ved punkt B i avsnitt II.3.2. Dette vil imidlertid kreve at de begrensingsregler som er angitt i punkt II.3.2.B implementeres i solvensmarginforskriften i tillegg til de begrensingsregler som følger av forskriften om beregning av ansvarlig kapital.
- I tillegg bør det for sikkerhets skyld presiseres at det kun er tilleggskapital som angitt ved § 4 nr. 2 og nr. 3 i forskrift om beregning av ansvarlig kapital som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

B. Annen solvensmarginkapital

Hva angår bestemmelsene om såkalt annen solvensmarginkapital, må det også foretas enkelte presiseringer for å kunne forsvare at disse kapitalelementer faller inn under punkt A i avsnitt

⁷ Dette vil i praksis begrense de aktuelle selskaper til Assuranceforeningen Gard og Assuranceforeningen Skuld. For de øvrige gjensidige skadeforsikringsselskaper er vedtektsbestemmelsene om adgang til innkreving av tilleggspremier enten en sovende bestemmelse eller allerede fjernet fra selskapets vedtekter.

II.3.2. Det synes i denne sammenheng relevant å påpeke at det i fortalen til Direktiv 2002/13/EF vises til kravet om at

”insurance undertakings establish, over and above the technical provisions to meet their underwriting liabilities, a solvency margin to act as a buffer against adverse business fluctuations is an important element in the system of prudential supervision for the protection of insured persons and policyholders” (vår understrekning).

Videre heter det i den oppdaterte artikkel 16 nr. 2 som følger:

”The available solvency margin shall consist of the assets of the insurance undertaking free of any foreseeable liabilities, less any intangible items, including

...

(b) reserves (statutory and free) not corresponding to underwriting liabilities,”
(våre understrekninger),

jf. andre strekpunkt under II.3.2.A foran.

Med bakgrunn i de forannevnte utdrag fra Direktiv 2002/13/EF synes det klart at avsetninger til naturskadefondet ikke (lenger) kan utgjøre en del av solvensmarginkapitalen. De midler som ligger i dette fondet kan utelukkende benyttes til dekning av naturskader. Det vises i denne sammenheng til forskrift av 21. desember 1979 om instruks for Norsk Naturskadepool (NP), der § 11 (om premier), fjerde til sjette ledd, lyder som følger:

”Overstiger den opptjente premie selskapets relative andel av erstatningsutbetalingene som skjer via NP og skadereserver for uoppgjorte skader, skal differansen avsettes til et særskilt naturskadefond i selskapet. Dette fond skal utelukkende anvendes til dekning av framtidige naturskader.

Overfører et selskap sin virksomhet i brannforsikring til et annet selskap, skal det overføre naturskadereserve og oppbygd naturskadefond til det annet selskap.

Opphører selskapet, skal de samlede fond overføres vederlagsfritt til NP for fordeling blant deltakerne”

Naturskadefondet kan således ikke under noen omstendighet fungere som en buffer av den type som er beskrevet i det forannevnte utdraget fra fortalen til endringsdirektivet.

Ved drøftingen av spørsmålet om de øvrige kapitalelementer som etter gjeldende solvensmarginforskrift inngår i annen solvensmarginkapital fortsatt skal kunne medregnes, bør bl.a. følgende mer generelle vurderinger legges til grunn:

- Et av formålene med det oppdaterte solvensmarginregelverket er å stramme noe inn hva angår de kapitalelementer som skal kunne medregnes i solvensmarginkapitalen, herunder også å skille klarere mellom kvaliteten på de ulike kapitalelementer. Med dette som utgangspunkt bør det isolert sett ikke legges opp til en utvidet adgang til å medregne ulike kapitalelementer i solvensmarginkapitalen, noe som også bør gjelde for de deler av skadeforsikringsselskapenes sikkerhetsavsetninger i vid forstand som kan medregnes.
- Det kan muligens argumenteres for at man allerede i forbindelse med implementeringen av Direktiv 2002/13/EF bør kunne forskuttere forventede effekter av regnskapsstandarden (IAS) for forsikringskontrakter som for tiden blir utarbeidet av International Accounting Standards Board (IASB).

Det skal imidlertid påpekes at det generelt ikke legges opp til dette i endringsdirektivet. Direktivets bestemmelser om at det skal gjøres fradrag i solvensmarginkapitalen for effekten av å neddiskontere erstatningsavsetningen er snarere et eksempel på det motsatte, jf. punkt II.3.2.A foran.

Disse generelle vurderingene tilsier at det ikke foreligger noe grunnlag for å endre de gjeldende bestemmelser vedrørende hvilke deler av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som kan medregnes i solvensmarginkapitalen. I vedlegg 3 gis likevel noen utfyllende kommentarer til problemstillingen.

Avslutningsvis skal det presiseres at ingen av de kapitalelementer som ifølge gjeldende solvensmarginforskrift utgjør annen solvensmarginkapital, kan klassifiseres under andre kategorier enn den som er gitt ved annet strekpunkt under II.3.2.A foran.

II.4 Andre endringer/justeringer av beregningsreglene

I punkt II.3.2.A foran er det allerede redegjort for en helt ny bestemmelse i solvensmarginregelverket – nemlig bestemmelsen vedrørende fradrag i solvensmarginkapitalen for effekten av en eventuell diskontering av erstatningsavsetningen. Nedenfor blir det kort redegjort for ytterligere tre helt nye bestemmelser i dette regelverket.

A. En særregel for skadeforsikringselskap som reduserer porteføljen

Ved den nye artikkel 16a innføres en ny bestemmelse som skal gjelde i de tilfeller der solvensmarginkravet for et skadeforsikringselskap har blitt redusert i forhold til tilsvarende krav ved utløpet av foregående regnskapsår. Ifølge den nye bestemmelsen kan ikke den prosentvise reduksjonen i solvensmarginkravet være større enn den prosentvise reduksjonen i erstatningsavsetningen for egen regning i samme periode. Hvis således beregningsmetodene for solvensmarginkravet isolert sett tilsier at dette kravet er 10 prosent lavere enn ved utløpet av foregående regnskapsår, mens erstatningsavsetningen for egen regning kun er redusert med 5 prosent i samme periode, kan (det endelige) solvensmarginkravet ikke nedjusteres med mer enn 5 prosent.

Det skal imidlertid presiseres at dersom selskapet i et tilfelle som angitt foran erfarer at erstatningsavsetningen for egen regning – av en eller annen grunn – faktisk er høyere enn ved utløpet av foregående regnskapsår, skal ikke solvensmarginkravet av den grunn oppjusteres. Med andre ord: Hvis beregningsmetodene for solvensmarginkravet isolert sett gir at dette kravet er 10 prosent lavere enn ved utløpet av foregående regnskapsår, mens erstatningsavsetningen for egen regning er oppjustert med 5 prosent i samme periode, skal (det endelige) solvensmarginkravet settes lik tilsvarende krav ved utløpet av foregående regnskapsår.

I fortalen til Direktiv 2002/13/EF er den nye beregningsregelen begrunnet som følger:

”Where an insurer substantially reduces or ceases the writing of new business, there is a need to establish an adequate solvency margin in respect of the residual liabilities for existing business as reflected by the level of technical provisions.”

B. Prosedyrer for inflasjonsjustering av terskelverdier og det absolutte minstekravet

Ved artikkel 1 nr. 5 i Direktiv 2002/13/EF innføres ny artikkel 17a i Rådskedirektiv 1973/239/EØF. Den nye artikkelen angår prosedyren som skal anvendes ved inflasjonsjusteringen av de

såkalte terskelverdier i de to metodene for beregning av solvensmarginkravet samt det absolute minstekravet til solvensmarginkapital (det såkalte minstegarantifondet).

Ifølge den nye artikkel 17a skal de forannevnte beløp oppdateres årlig med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen som omfatter alle EU-land og offentliggjøres av Eurostat. Ved inflasjonsjusteringen skal for øvrig følgende prinsipper legges til grunn:

- Utgangspunktet for beregningen av de prosentvise endringer i den felles konsumprisindeksen er tidspunktet for ikrafttreden av Direktiv 2002/13/EF (20. mars 2002) og første beregningstidspunkt vil være 20. september 2003 (tidsfristen for implementeringen av endringsdirektivets bestemmelser).
- De inflasjonskorrigerte beløp skal oppjusteres til nærmeste 100 000 euro.
- Terskelverdiene og det absolute minstekravet vil kun bli endret dersom inflasjonsjusteringen av beløpene innebærer at disse vil øke med minst 5 prosent i forhold til forrige justering av disse beløpene.

Bestemmelsen gitt ved den nye artikkel 17a må implementeres i solvensmarginforskriften. En mal for hvorledes dette kan gjøres er gitt i forskrift av 8. september 1989 nr. 931 om minstekrav til egenkapital for norske forsikringsselskaper, jf. forskriften § 5. Oppdatert informasjon om de inflasjonsjusterte beløp kan meddeles skadeforsikringsselskapene i form av egne rundskriv fra Kredittilsynet etter samme mal som de årlige rundskriv om oppdaterte minstekrav til egenkapital (absolute minstekrav til ansvarlig kapital) for norske forsikringsselskaper. I tillegg vil opplysninger om de terskelverdier og absolute minstekrav til solvensmargin som til enhver tid gjelder, fremgå av rapporteringsskjemaet som skadeforsikringsselskapene hvert år skal sende til Kredittilsynet.

C. Tekniske tilpasninger hva angår de kapitalelementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen

I den endrede artikkel 16 (jf. artikkel 1 nr. 2 i Direktiv 2002/13/EF) inneholder nr. 5 en ny bestemmelse vedrørende tekniske tilpasninger hva angår de kapitalelementer som kan medregnes i solvensmarginkapitalen, jf. punktene II.3.2.A–II.3.2.C foran. Bestemmelsen innebærer at slike tekniske tilpasninger kan foretas ved hjelp av den såkalte komitologi-prosedyren, jf. artikkel 2 i Rådskdirektiv 91/675/EØF (om nedsettelsen av EUs Insurance Committee).

Denne bestemmelsen er det ikke aktuelt å innarbeide i solvensmarginforskriften. (Det kan vel reises spørsmål om bestemmelsen lar seg innarbeide i forskriften på en hensiktsmessig måte.) I de tilfeller der komitologi-prosedyren blir benyttet til å foreta tekniske tilpasninger som antydnet ovenfor, vil dette normalt innebære at det må foretas endringer i solvensmarginforskriftens bestemmelser om de kapitalelementer som kan medregnes i solvensmarginkapitalen. (Det ses bort fra tilfeller der de tekniske justeringer gjelder kapitalelementer som ikke er relevante for norske skadeforsikringsselskaper.)

II.5 Utvidelser av bestemmelsene vedrørende finansielle gjenopprettingsplaner

Ved artikkel 1 nr. 7 i Direktiv 2002/13/EF innføres en ny artikkel 20a i Rådskdirektiv 73/239/EØF. I den nye artikkelen heter det bl.a. som følger:

”Member States shall ensure that the competent authorities have the power to require a financial recovery plan for those insurance undertakings where competent authorities consider that policyholders’ rights are threatened.”

Bestemmelsene som følger av den nye artikkelen, kommer i tillegg til de gjeldende bestemmelser om gjenoppbygging av solvensmarginkapitalen, jf. §§ 10 og 11 i solvensmarginforskriften. I motsetning til de gjeldende bestemmelser fastsetter de nye bestemmelser relativt detaljerte krav til utformingen av gjenopprettingsplanen. Ifølge den nye artikkel 20a skal den finansielle gjenopprettingsplanen for det aktuelle selskap omfatte de tre førstkomende regnskapsår og minst inneholde følgende opplysninger/dokumentasjon:

- En oversikt over de anslåtte administrasjonskostnader, herunder bl.a. løpende kostnader og provisjoner.
- En oversikt som gir detaljerte opplysninger vedrørende forventede inntekter og kostnader i tilknytning til direkte forsikringsvirksomhet samt mottatt og avgitt reassuranse.
- En prognose for (utviklingen av) balansen.
- Estimater på de finansielle ressurser som er tiltenkt å dekke hhv. de forsikringstekniske forpliktelser og solvensmarginkravet.
- En oversikt over den samlede reassuransepolitikk.

Den nye artikkel 20a inneholder videre bestemmelser som innebærer at tilsynsmyndighetene skal ha kompetanse til å gripe inn mot det enkelte forsikringsselskap i følgende situasjoner:

- Hvis forsikringstakernes rettigheter er i fare som følge av at forsikringsselskapets finansielle situasjon forverres, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet et høyere solvensmarginkrav enn det krav som følger direkte av beregningsmetodene. Formålet med denne bestemmelsen er å sikre at selskapet vil være i stand til å oppfylle (det ordinære) solvensmarginkravet også i en periode fremover.
- Hvis det har vært en betydelig endring i markedsverdien av selskapets eiendeler siden utløpet av siste regnskapsår, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet å nedjustere verdien av de kapitalelementer som inngår i solvensmarginkapitalen.
- Hvis karakteren eller kvaliteten av reassuransekontraktene er betydelig endret siden siste regnskapsår, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet å redusere effekten av reassuranseprogrammet ved beregningen av solvensmarginkravet (på nettobasis).⁸ Tilsvarende gjelder for tilfeller der det etter tilsynsmyndighetens vurdering ikke foreligger noen risikooverføring eller kun ubetydelig risikooverføring innenfor rammen av reassuransekontraktene.

Det skal bemerkes at de to sistnevnte situasjoner er av en annen karakter enn de situasjoner der det eksplisitt refereres til at forsikringstakernes rettigheter er i fare, siden det her ikke er tale om å gjenopprette solvensmarginkapitalen. Det er snarere tale om enten å gjøre fradrag i solvensmarginkapitalen eller å forhøye solvensmarginkravet. Dette forholdet bør hensyntas ved utarbeidelsen av endringene av solvensmarginforskriften.

⁸ Ved overgangen fra beregnet solvensmarginkrav på bruttobasis til beregnet solvensmarginkrav på nettobasis skal det heretter benyttes en faktor som settes lik forholdet mellom gjennomsnittlige påløpne erstatningskostnader for egen regning for de tre siste regnskapsår og de tilsvarende gjennomsnittlige brutto erstatningskostnader. Det er dette forholdstallet som tilsynsmyndighetene får kompetanse til å sette til en høyere verdi enn det regnskapstallene isolert sett tilsier.

Det legges for øvrig til grunn at de spesifikke kravene til den finansielle gjenopprettingsplanen gitt ved den nye artikkel 20a nr. 1 også bør gjelde i situasjoner som beskrevet i gjeldende solvensmarginforskrift § 11, dvs. i situasjoner der selskapets solvensmarginkapital har falt til under en tredel av solvensmarginkravet.

Av de nye bestemmelsene fremgår det også at dersom tilsynsmyndigheten har krevd at et forsikringsselskap skal legge frem en finansiell gjenopprettingsplan som skissert foran, kan tilsynsmyndigheten ikke utstede et solvenssertifikat for selskapet, så lenge tilsynsmyndighetens vurderinger tilsier at forsikringstakernes rettigheter fortsatt er truet. Dette gjelder både for filialvirksomhet og grenseoverskridende virksomhet og i forbindelse med overdragelse av forsikringsporteføljer. Bestemmelsene sier ikke direkte at et allerede utstedt solvenssertifikat skal inndras i slike situasjoner, selv om dette synes å være i samsvar med intensjonen med bestemmelsene. Det legges til grunn at disse bestemmelsene ikke skal implementeres i solvensmarginforskriften men i de relevante forskrifter vedrørende filialvirksomhet, grenseoverskridende virksomhet og overdragelse av forsikringsporteføljer.

Det kan argumenteres for at bestemmelsene gitt ved den nye artikkel 20a i Direktiv 73/239/EØF allerede er dekket gjennom bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven (§ 7–3), sikringsloven (§ 3–2) og kredittilsynsloven (§ 4):

- Forsikringsvirksomhetsloven § 7–3 gir Finansdepartementet hjemmel til å ”fastsette regler om beregningsmåten for solvensmarginen, den kapital som kan dekke kravet og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet”. Videre gir bestemmelsen Kredittilsynet hjemmel til å pålegge selskapet å foreta bestemte disposisjoner med sikte på å oppfylle kravene.
- Sikringsloven § 3–2 første ledd bokstav c og d samt kredittilsynsloven § 4 nr. 3 gir Kredittilsynet visse fullmakter også i situasjoner der solvensmarginkravet er oppfylt. Det må antas at nevnte regler gir Kredittilsynet fullmakt til å stille krav om at selskapet utarbeider en refinansieringsplan i samsvar med den nye artikkel 20a i Rådsdirektivet, dvs. i situasjoner der solvensmarginkravet er oppfylt men der det likevel er grunn til å frykte at forsikringstakernes rettigheter er i fare. Det følger av sikringslovens regler (jf. lovens §§ 3–1 og 3–2) at Kredittilsynet kan fastsette vilkår eller retningslinjer som anses nødvendig for å sikre at den videre virksomhet blir drevet på betryggende økonomisk og for øvrig forsvarlig måte, dersom Kredittilsynet finner at det er grunn til å frykte at det er inntrådt forhold som kan medføre alvorlig tillitssvikt eller tap som vesentlig vil svekke eller true soliditeten. Det samme gjelder dersom Kredittilsynet finner at det er grunn til å frykte at det vil kunne oppstå svikt i institusjonens evne til å oppfylle sine forpliktelser etterhvert som de forfaller.
- Det følger av kredittilsynsloven § 4 nr. 3 at Kredittilsynet kan pålegge selskapet å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Kredittilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv.

Bestemmelsene i direktivets artikkel 20a er imidlertid såpass detaljerte at de uansett bør implementeres (men ikke nødvendigvis ord for ord) i solvensmarginforskriften. Videre taler hensynet til sammenheng i regelverket for at reglene bør fremgå av solvensmarginforskriften.

II.6 Om mulige unntak for enkelte gjensidige skadeforsikringsselskap

Artikkel 1 nr. 1 i Direktiv 2002/13/EF oppdaterer artikkel 3 i Rådsdirektiv 73/239/EØF. Etter oppdateringen vil et gjensidig skadeforsikringsselskap i utgangspunktet være unntatt fra solvensmarginbestemmelsene dersom alle de følgende betingelser er oppfylt:

- Selskapets vedtekter inneholder bestemmelser om adgang til å innkreve tilleggspremier eller redusere ytelsene.
- Selskapets virksomhet omfatter ikke ansvarsforsikringer (med unntak av enkelte typer av tilleggsdekninger) eller kreditt- og kausjonsforsikringer.
- Selskapets årlige bruttopremier overstiger ikke 5 mill. euro.
- Minst halvparten av det premiebeløpet som innbetales kommer fra fysiske personer som er deltakere (medlemmer) i det gjensidige selskapet.

I denne sammenheng skal det presiseres at de opprinnelige betingelsene for unntak gjennom dette kun endres hva angår taket på premieinntekten i det gjensidige selskapet, jf. tredje strekpunkt. Dette taket er oppjustert fra 1 mill. euro. De opprinnelige betingelsene er for øvrig ikke implementert i gjeldende solvensmarginforskrift, dels fordi det kun er få gjensidige selskap som har hatt brutto premieinntekt under 1 mill. euro, dels fordi minstekravet til ansvarlig kapital i hele perioden fra fastsettelsen av gjeldende solvensmarginforskrift har vært betydelig høyere enn solvensmarginkravet for små gjensidige skadeforsikringsselskap (som typisk har ligget mellom 0.2 og 0.4 mill. euro).

Av bl.a. følgende grunner synes det lite formålstjenlig å implementere det forannevnte unntaket i den oppdaterte solvensmarginforskriften:

- Det oppdaterte absolutte minstekrav til solvensmargin på 2–3 mill. euro vil uansett tilsvare omtrent det absolutte minstekravet til ansvarlig kapital (for tiden ca. 22 mill. kr).
- Med unntak av Assuranceforeningen Gard og Assuranceforeningen Skuld er det i praksis ingen gjensidige skadeforsikringsselskaper som på en aktivt måte anvender adgangen til å innkreve tilleggspremier fra selskapets medlemmer. I løpet av de senere år har det også vært eksempler på at denne adgangen har blitt fjernet fra vedtektene i gjensidige selskaper.
- Det vil i praksis være ytterst få skadeforsikringsselskap der selskapets portefølje er helt fri for innslag av ansvarsforsikringer. I praksis viser det seg å være en ”ansvarsbit” i de fleste skadeforsikringsbransjer.
- Flere av de mindre gjensidige skadeforsikringsselskap (bl.a. flere av de små sjøforsikringsselskapene) driver noe grenseoverskridende virksomhet, noe som i utgangspunktet krever at selskapet har et solvenssertifikat, og følgelig må tilfredsstille solvensmarginforskriftens bestemmelser.

Et alternativ til å implementere de forannevnte bestemmelser om unntak fra solvensmarginregelverket direkte i solvensmarginforskriften kan være å ta inn i forskriften en bestemmelse der det åpnes for å søke om unntak fra forskriftens bestemmelser, men samtidig signalisere at denne vil bli praktisert strengt. Eventuelt kan man nøye seg med å implementere overgangsbestemmelsen gitt ved artikkel 2 nr. 1 i Direktiv 2002/13/EF, og begrense denne slik at det kun vil være små gjensidige skadeforsikringsselskap som kan få en opptrappingsperiode frem til utløpet av 2006 til å bygge opp solvensmarginkapitalen slik at denne igjen tilfredsstiller det (forhøyede) absolutte minstekravet til solvensmargin. Som det vil fremgå av kapittel III

nedenfor, vil det uansett bare være et par av de mindre gjensidige skadeforsikringsselskapene som vil få problemer med å møte det økte absolutte minstekravet til solvensmargin.

III. En oversikt over resultatene av ulike konsekvensberegninger

Dette kapitlet inneholder oversikter over resultatene av noen enkle konsekvensberegninger av hvilken effekt det reviderte solvensmarginregelverket vil ha på hhv. kravene til skadeforsikringsselskapenes solvensmargin og selskapenes solvensmargin kapital. Utgangspunktet for disse konsekvensberegningene er den endelige solvensmarginrapporten pr. 31. desember 2001.⁹

I underkapittel III.1 oppsummeres konsekvensberegningene hva angår effekten på solvensmarginkravet av de endrede beregningsmetoder som følger av Direktiv 2002/13/EF. En tilsvarende oppsummering av konsekvensberegningene relatert til solvensmargin kapitalen er gitt i underkapittel III.2. Dette underkapitlet gir også en oversikt over effekten av regelverksendringene på den såkalte dekningsprosenten, dvs. solvensmargin kapitalen regnet i prosent av solvensmarginkravet. En kort oppsummering er gitt i underkapittel III.3.

Resultatene av konsekvensberegningene blir presentert for følgende grupper av skadeforsikringsselskaper, der tallet i parentes angir antall selskap i de respektive grupper:

- Skadeforsikringsselskaper i Storebrand-konsernet (3)
- Skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR-gruppen (3)
- Skadeforsikringsselskaper i Vesta-konsernet (4)
- Øvrige aksjeselskaper (unntatt captiver),
dvs. aksjeselskaper som ikke er del av skadeforsikringskonsern (8)
- Øvrige landbaserte gjensidige selskaper (6)
- Mindre sjøforsikringsselskaper (8)
- Sjøassuranseselskaper og P&I-selskaper (3)
- Captiver og captive-liknende selskaper (11)
- Kredittforsikringsselskaper som ikke er del av skadeforsikringskonsern (2)

I alt omfatter dette 48 skadeforsikringsselskaper. Den Norske Krigsforsikring for Skib er holdt utenfor presentasjonen av konsekvensberegningene siden selskapet har en helt spesiell portefølje.

III.1 Effekten på solvensmarginkravet av de endrede beregningsmetoder

I tabell 3.1 sammenliknes de gjeldende solvensmarginkrav pr. 31. desember 2001 med de oppdaterte solvensmarginkrav som fremkommer dersom det tas høyde for følgende endringer i beregningsmetodene (omtalt som alternativ 1 i tabellen):

- Oppjusteringen av det absolutte minstekravet til solvensmargin til hhv. 2 mill. euro for skadeforsikringsselskaper som ikke tegner noen form for ansvarsforsikring, og 3 mill. euro for selskaper som tegner en eller annen form for ansvarsforsikring.

⁹ Jf. Kredittilsynets rapport datert 31. mai 2002: "Beregning av solvensmarginkrav og solvensmargin kapital for norske skadeforsikringsselskaper pr. 31. desember 2001".

- Oppjusteringen av terskelverdiene i de to beregningsmetodene, dvs. fra 10 til 50 mill. euro i beregningsmetoden basert på brutto premieinntekter og fra 7 til 35 mill. euro i beregningsmetoden basert på påløpte brutto erstatningskostnader.
- Oppjusteringen av opptjente bruttopremier og påløpte brutto erstatningskostnader med 50 prosent (en faktor på 1.5) for hovedbransjene Ansvarsforsikringer, P&I forsikringer og Energiforsikringer.

Tabell 3.1. *Sammenlikning av gjeldende solvensmarginkrav og alternativ 1 for revidert solvensmarginkrav. Alle beløp i mill. kr.*

Grupper av skadeforsikringsselskap	Gjeldende krav	Alternativ 1
1. Skadeforsikringsselskaper i Storebrand	400.0	440.3
2. Skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR	1549.6	1613.7
3. Skadeforsikringsselskaper i Vesta	890.9	943.0
4. Øvrige aksjeselskaper (unntatt captiver)	555.5	613.9
5. Øvrige landbaserte gjensidige selskaper	60.1	120.0
6. Mindre sjøforsikringsselskaper	38.6	144.0
7. Sjøassuranseselskaper og P&I-selskaper	484.2	708.9
8. Captiver og captive-liknende selskaper	252.3	450.7
9. Kredittforsikringsselskaper	22.6	48.0
Alle selskaper	4253.8	5082.5

I beregningene som er gjengitt i tabell 3.1, er det ikke tatt høyde for følgende:

- Det forhold at selskapene i beregningsmetoden basert på brutto premieinntekter skal benytte forfalte bruttopremier dersom disse er høyere enn de opptjente bruttopremier.
- Det forhold at reduksjonsfaktoren som benyttes for å ta høyde for effekten av selskapenes reassuranseprogram, skal baseres på forholdet de samlede påløpte erstatningskostnader for egen regning og de samlede påløpte brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår.

Mulige effekter av disse forholdene er imidlertid kort kommentert nedenfor.

Av tabell 3.1 fremgår bl.a. følgende:

- Den samlede effekten av de endringer i beregningsmetodene som er hensyntatt i tabellen (alternativ 1), medfører at solvensmarginkravet for alle skadeforsikringsselskaper sett under ett øker med ca. 830 mill. kr eller 19 ½ prosent. Den prosentvise økningen er betydelig høyere for gruppene av mindre skadeforsikringsselskaper og captiver (gruppene 5, 6, 8 og 9) enn for selskapene i forsikringskonsernene eller de mellomstore selskapene (gruppene 1–4). Årsaken til denne forskjellen er først og fremst den kraftige økningen i det absolutte minstekravet til hhv. 2 eller 3 mill. euro.
- Som følge av endringene i metodene for beregning av solvensmarginkravet vil det absolutte minstekravet også bli det effektive solvensmarginkrav for i alt 33 av de 48

skadeforsikringsselskapene. For 13 av de 33 selskap vil det nye kravet til solvensmargin bli 2 mill. euro, mens kravet for de resterende 20 selskap vil bli 3 mill. euro. (Etter gjeldende regler er faktisk solvensmarginkrav gitt ved det absolutte minstekravet for i alt 15 selskaper.)

- Av den samlede økningen av solvensmarginkravet på ca. 830 mill. kr skyldes i overkant av 500 mill. kr kombinasjonen av inflasjonsjusteringen av terskelverdiene og oppjusteringen av det absolutte minstekravet, hvorav igjen drøyt 425 mill. kr kan føres tilbake på skadeforsikringsselskaper der det absolutte minstekravet også blir det effektive solvensmarginkrav etter at det nye regelverket er implementert. De resterende drøyt 325 mill. kr skyldes at beregningsgrunnlagene for de tre hovedbransjene Ansvarsforsikringer, P&I forsikringer og Energiforsikringer oppjusteres med 50 prosent. Av dette kan igjen ca. 210 mill. kr føres tilbake på oppjusteringen av beregningsgrunnlaget for P&I forsikringer.

I tabell 3.2 sammenliknes de gjeldende solvensmarginkrav pr. 31. desember 2001 med de krav som fremkommer dersom det i tillegg til de endringer i beregningsmetodene som er hensyntatt i alternativ 1, tas høyde for at oppjusteringen av bruttopremier og påløpne brutto erstatningskostnader med 50 prosent også skal gjelde for Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer.

Av tabell 3.2 ser man bl.a. følgende:

- Den samlede effekten av alle endringer i beregningsmetodene som er hensyntatt i tabell 3.2 (alternativ 2), medfører at solvensmarginkravet for alle skadeforsikringsselskaper sett under ett øker med ytterligere ca. 140 mill. kr i forhold til samlet solvensmarginkrav gitt ved alternativ 1. Det er imidlertid kun for selskapsgruppene 1–4 at det samlede solvensmarginkravet er høyere i alternativ 2 enn i alternativ 1. (Det ses da bort fra en helt marginal økning for selskapsgruppe nr. 8.) I forhold til gjeldende beregningsmetode øker det samlede solvensmarginkravet for alle selskaper sett under ett med i underkant av 970 mill. kr eller 22 ³/₄ prosent.

Tabell 3.2. Sammenlikning av gjeldende solvensmarginkrav og alternativ 2 for revidert solvensmarginkrav. Alle beløp i mill. kr.

Grupper av skadeforsikringsselskap	Gjeldende krav	Alternativ 2
1. Skadeforsikringsselskaper i Storebrand	400.0	455.9
2. Skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR	1549.6	1666.8
3. Skadeforsikringsselskaper i Vesta	890.9	993.6
4. Øvrige aksjeselskaper (unntatt captiver)	555.5	632.0
5. Øvrige landbaserte gjensidige selskaper	60.1	120.0
6. Mindre sjøforsikringsselskaper	38.6	144.0
7. Sjøassuranseselskaper og P&I-selskaper	484.2	708.9
8. Captiver og captive-liknende selskaper	252.3	452.0
9. Kredittforsikringsselskaper	22.6	48.0
Alle selskaper	4253.8	5221.2

En samlet oversikt over effekten av de ulike endringer av metodene for beregning av solvensmarginkravet er gitt i tabell 3.3.

Tabell 3.3. Effekten på samlet solvensmarginkrav i forhold til gjeldende regelverk av de ulike endringer i beregningsmetodene. Alle beløp i mill. kr.

	Endring i samlet krav	
	Alternativ 1	Alternativ 2
Oppjusteringen av det absolutte minstekravet	427.0	427.0
Inflasjonsjusteringen av terskelverdiene	74.9	74.9
Oppjusteringen av beregningsgrunnlaget med 50 pst:		
– Ansvarsforsikringer og Energiforsikringer	116.0	116.0
– P&I forsikringer	210.8	210.8
– Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer	–	138.7
Samlet effekt	828.7	967.4

Når det gjelder det forhold at skadeforsikringsselskapene i beregningsmetoden basert på brutto premieinntekter skal ta utgangspunkt i det høyeste av beløpene opptjente bruttopremier og forfalte bruttopremier, kan det slås fast at denne bestemmelsen vil ha svært begrenset effekt på det beregnede solvensmarginkrav pr. 31. desember 2001. Av skadeforsikringsselskapenes resultatregnskaper for 2001 fremgår det at forfalt bruttopremie er høyere enn opptjent bruttopremie i 23 av de 48 selskapene. (I 12 av selskapene er forfalt bruttopremie lavere enn opptjent bruttopremie, mens de to premiestørrelser er (omtrent) like store i de resterende 13 selskap.)

Blant de 23 selskap der forfalt bruttopremie for regnskapsår 2001 er høyere enn opptjent bruttopremie, er det kun 7 tilfeller der forfalt bruttopremie er mer enn 10 prosent høyere enn opptjent bruttopremie og av disse 7 er det kun ett selskap der solvensmarginkravet ikke er gitt ved det absolutte minstekravet. Videre er det ytterligere 7 selskap der forfalt bruttopremie er mellom 5 og 10 prosent høyere enn opptjent bruttopremie, og blant disse finnes 3 selskap der solvensmarginkravet ikke er gitt ved det absolutte minstekravet.

Endringen i beregningsmetoden for solvensmarginkravet som innebærer at reduksjonsfaktoren som benyttes for å ta høyde for effekten av selskapenes reassuransprogram, skal settes lik forholdet mellom de samlede påløpte erstatningskostnader for egen regning og de samlede påløpte brutto erstatningskostnader for de tre siste regnskapsår, kan få en viss effekt for enkelte skadeforsikringsselskaper. En oversikt over de reduksjonsfaktorer som er anvendt i forbindelse med solvensmarginberegningene for regnskapsårene 1999–2001 viser imidlertid at dette i all hovedsak gjelder selskap som er i ferd med å redusere eller avvikle virksomheten, relativt nystartede selskap eller selskap som har foretatt betydelige endringer i reassuransprogrammet i løpet av de tre årene. For flertallet av skadeforsikringsselskapene vil denne endringen i beregningsmetoden ha marginal betydning.

III.2 Effekten på solvensmarginkapitalen av de endrede beregningsregler

I tabell 3.4 sammenliknes skadeforsikringsselskapenes solvensmarginkapital pr. 31. desember 2001 med den (ned)justerte verdien av denne kapitalen som fremkommer dersom det tas høyde for følgende endringer i beregningsreglene (omtalt som alternativ A i tabellen):

- Naturskadefondet kan ikke lenger medregnes som en del av solvensmarginkapitalen.
- Adgangen som gjensidige skadeforsikringsselskap har til å medregne (krav på) tilleggspremier som en del av solvensmarginkapitalen begrenses til å gjelde P&I selskapene. (Data for Den Norske Krigsforsikring for Skib inngår ikke i konsekvensberegningene.)

Av tabell 3.4 fremgår bl.a. følgende:

- Den samlede nedjusteringen av skadeforsikringsselskapenes solvensmarginkapital som er hensyntatt i tabell 3.4 (alternativ A) utgjør drøyt 2300 mill. kr eller ca. 10 ½ prosent av solvensmarginkapitalen beregnet etter gjeldende regelverk. Med unntak av selskapsgruppe 6 skyldes nedjusteringen at naturskadefondet ikke lenger medregnes som en del av solvensmarginkapitalen.
- Den prosentvise nedjusteringen av solvensmarginkapitalen er størst for selskapsgruppene øvrige aksjeselskaper (30 ½ prosent), skadeforsikringsselskaper i Vesta (22 ½ prosent) og skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR (17 ¼ prosent). Det er en markert nedjustering av solvensmarginkapitalen også for gruppen av øvrige landbaserte gjensidige selskaper (8 ¼ prosent), mens det for de øvrige selskapsgrupper kun er marginale eller ingen nedjusteringer av denne kapitalen.

Tabell 3.4. Sammenlikning av solvensmarginkapital etter gjeldende regelverk og alternativ A for (ned-)justering av solvensmarginkapitalen. Alle beløp i mill. kr.

Grupper av skadeforsikringsselskap	Gjeldende regler	Alternativ A
1. Skadeforsikringsselskaper i Storebrand	3545.4	3545.4
2. Skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR	5826.7	4820.0
3. Skadeforsikringsselskaper i Vesta	2859.9	2215.5
4. Øvrige aksjeselskaper (unntatt captiver)	1655.0	1150.4
5. Øvrige landbaserte gjensidige selskaper	493.1	449.7
6. Mindre sjøforsikringsselskaper	654.0	644.9
7. Sjøassuranseselskaper og P&I-selskaper	1832.3	1832.3
8. Captiver og captive-liknende selskaper	5080.7	4979.5
9. Kredittforsikringsselskaper	211.3	211.3
Alle selskaper	22158.4	19849.0

I tabell 3.5 illustreres den samlede effekten på den såkalte dekningsprosenten av endringene i metodene for beregning av solvensmarginkravet og de endrede beregningsregler for solvensmarginkapitalen. Kombinasjonen av alternativ 1 for endring av beregningsmetoden for kravet og alternativ A for endrede beregningsregler for kapitalen betegnes i tabellen ”alternativ 1A”,

mens kombinasjonen av alternativ 2 for endret beregningsmetode for kravet og alternativ A for endrede beregningsregler for kapitalen betegnes ”alternativ 2A”.

Tabell 3.5. *Sammenlikning av dekningsprosent¹⁾ etter gjeldende regelverk og alternativene 1A og 2A for justering av solvensmarginregelverket. Prosent.*

Grupper av skadeforsikringsselskap	Gjeldende regler	Alternativ 1A	Alternativ 2A
1. Skadeforsikringsselskaper i Storebrand	886	805	778
2. Skadeforsikringsselskaper i Gjensidige NOR	376	299	289
3. Skadeforsikringsselskaper i Vesta	321	235	223
4. Øvrige aksjeselskaper (unntatt captiver)	298	187	182
5. Øvrige landbaserte gjensidige selskaper	820	375	375
6. Mindre sjøforsikringsselskaper	1695	448	448
7. Sjøassuranseselskaper og P&I-selskaper	378	258	258
8. Captiver og captive-liknende selskaper	2014	1105	1102
9. Kredittforsikringsselskaper	934	440	440
Alle selskaper	521	391	380

1) Solvensmargin kapitalen beregnet i prosent av solvensmargin kravet.

Av tabell 3.5 fremgår det tydelig at den samlede effekten av endrede beregningsmetoder for solvensmargin kravet og endrede beregningsregler for solvensmargin kapitalen innebærer en kraftig nedjustering av dekningsprosenten. Konsekvensen av overgangen fra gjeldende regelverk til alternativ 1A vil være at dekningsprosenten reduseres fra 521 til 391 eller med hele 130 prosentpoeng. Hvis gjeldende regelverk erstattes med alternativ 2A (der oppjusteringen av de to beregningsgrunnlagene for solvensmargin kravet også vil gjelde Yrkesskadeforsikringer og Trygghetsforsikringer), vil dekningsprosenten reduseres med ytterligere 11 prosentpoeng til 380.

Tabellen viser at selskapsgruppene 5, 6, 8 og 9 vil erfare en meget markert reduksjon i dekningsprosenten, idet denne vil bli minst halvert. Hovedårsaken til denne markerte nedjusteringen er imidlertid den kraftige økningen i det absolutte minstekravet til solvensmargin som vil angå de fleste selskapene i disse gruppene.

Når det gjelder beregningsresultatene for de enkelte selskaper, viser det seg at det bare er 3 av de 48 skadeforsikringsselskapene som omfattes av alternativene 1A og 2A i tabell 3.5, som vil erfare at solvensmargin kapitalen ikke lenger er tilstrekkelig til å dekke solvensmargin kravet. For alle tre selskaper er det oppjusteringen av det absolutte minstekravet til hhv. 2 og 3 mill. euro som skaper problemer. Ett av de tre selskapene er et gjensidig selskap som bør kunne innvilges en opptrappingsplan frem til utløpet av 2007 til å bygge opp nødvendig solvensmargin kapital, jf. underkapittel II.6 foran. I tillegg til de tre forannevnte selskapene er det et (aksje-)selskap som vil nærme seg ”faresonen” som følge av at selskapet ikke lenger kan medregne (det betydelige) naturskadefondet i solvensmargin kapitalen.

Det skal videre nevnes at det pr. 31. desember 2001 kun er 3 skadeforsikringselskap som har rapport at erstatningsavsetningen blir neddiskontert (for enkelte av skadeforsikringsbransjene). For disse selskapene skal solvensmarginkapitalen reduseres med et beløp som tilsvarer effekten av neddiskonteringen, jf. punkt II.3.2.A foran. Dette innebærer at solvensmarginkapitalen faller til litt under solvensmarginkravet for et av selskapene, mens solvensmarginkapitalen faktisk blir negativ for et av de øvrige selskaper. Porteføljen til det sistnevnte selskapet er imidlertid så spesiell at det kan reises spørsmål om det er rimelig å korrigere solvensmarginkapitalen for diskonteringseffekten.

Avslutningsvis skal det nevnes at pr. 31. desember 2001 er det kun et av skadeforsikringselskapene der deler av den ansvarlige kapitalen klassifiseres som tilleggskapital. For dette selskapet er imidlertid tilleggskapitalen mindre enn 50 prosent av det oppjusterte solvensmarginkravet. Som en følge av dette vil ingen av begrensingsreglene som det er redegjort for under punkt II.3.2.B foran, få anvendelse ved den oppdaterte beregningen av solvensmarginkapital pr. utløpet av 2001.

III.3 Oppsummering

Av underkapittel III.1 foran fremgår det at oppjusteringen av det absolutte minstekravet til solvensmargin står for en stor andel av den samlede økningen av solvensmarginkravet. (hhv. 51 ½ og 44 prosent i de to alternativene oppsummert ved tabell 3.3). Dette forholdet må imidlertid vurderes på bakgrunn av at det absolutte minstekravet nå blir inflasjonsjustert for første gang på 30 år. Isolert sett har denne inflasjonskorreksjonen ingen dramatiske konsekvenser siden det absolutte minstekravet til solvensmargin etter oppjusteringen blir av omtrent samme størrelsesorden som det absolutte minstekravet til ansvarlig kapital.

For de norske P&I-selskapene vil kravet til solvensmargin øke med 50 prosent som følge av oppjusteringen av beregningsgrunnlagene. (I de to alternativene oppsummert ved tabell 3.3 står denne oppjusteringen for hhv. ca. 25 ½ og ca. 21 ¾ prosent av den samlede økningen i solvensmarginkravet.) Når det gjelder den delen av den samlede økningen i solvensmarginkravet som skyldes oppjusteringene av beregningsgrunnlagene for andre skadeforsikringsbransjer (Ansvarsforsikringer, Yrkesskadeforsikringer, Trygghetsforsikringer og Energiforsikringer), er det verdt å merke seg at den vil være fordelt på flere selskaper. En tilsvarende kommentar gjelder for inflasjonskorreksjonen av de såkalte terskelverdiene i de to beregningsmetodene basert på hhv. (brutto) premieinntekter og (brutto) erstatningskostnader.

En rimelig konklusjon synes dermed å være at den samlede økningen i solvensmarginkravet som følger av de reviderte beregningsmetoder nedfelt i Direktiv 2002/13/EF, ikke er dramatisk – muligens med unntak for P&I-selskapene.

I underkapittel III.2 er det vist til at det først og fremst er det forhold at naturskadefondet ikke lenger kan inngå som en del av solvensmarginkapitalen som vil være av betydning hva angår justeringen av beregningsreglene for denne kapitalen. Denne endringen i beregningsreglene betyr relativt mye for de største og enkelte av de mellomstore skadeforsikringselskapene.

Når det gjelder innstramningen av den delen av beregningsreglene som gjelder gjensidige forsikringsselskapers adgang til å medregne kravene på tilleggspremier i solvensmargin-

kapitalen, vil dette i praksis ha en marginal betydning, siden det kun har vært ett gjensidig selskap utenom P&I-selskapene som har anvendt denne opsjonen.

Heller ikke de nye bestemmelser som innebærer at skadeforsikringsselskap som neddiskonterer erstatningsavsetningen skal gjøre et fradrag i solvensmarginkapitalen med et beløp som tilsvarende diskonteringseffekten, vil ha stor betydning for skadeforsikringsselskapenes samlede solvensmarginkapital (pr. 31. desember 2001). For et enkeltstående selskap som i utgangspunktet kun tilfredsstiller solvensmarginkravet med relativt liten margin, vil imidlertid denne endringen av beregningsreglene kunne bli betydelig. Det skal i denne sammenheng også presiseres at skadeforsikringsselskaper som eventuelt ønsker å forskuttere effektene av den internasjonale regnskapsstandarden (IAS) for forsikringskontrakter som er under utarbeiding, må ta eksplisitt høyde for den sistnevnte endringen i beregningsreglene for solvensmarginkapitalen slik at de ikke uforvarende havner i en situasjon der solvensmarginkravet ikke er oppfylt.

IV. Forslag til endringer i solvensmarginforskriften

Nedenfor gjengis forslagene til endringer i gjeldende solvensmarginforskrift. Det er lagt til grunn at de endrede bestemmelser vedrørende beregning av solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen skal implementeres i form av en endringsforskrift og ikke som en (helt) ny forskrift. Av de foreslåtte forskriftsendringer fremgår det bl.a. at det er foretatt enkelte endringer i nummereringen av paragrafene. Dette burde ikke medføre særskilte problemer, siden det ikke henvises til enkeltparagrafer i solvensmarginforskriften i andre forskrifter.

IV.1 Ang. forskriftens kapittel 1 – Alminnelige bestemmelser

I § 1 foretas ingen endringer.

I § 2 (definisjoner) foreslås tatt inn en definisjon av bransje. Den nye definisjonen skal lyde som følger:

Bransje: Skadeforsikringsbransje som oppført i § 5–30 nr. 2 i forskrift 16. desember 1998 nr. 1241 om årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper.

Det skal i denne sammenheng bemerkes at definisjonen av bransje innføres for at det lettere skal kunne refereres til de skadeforsikringsbransjer der beregningsgrunnlagene skal oppjusteres med 50 prosent, jf. forslagene til endring av §§ 4 og 5.

IV.2 Ang. forskriftens kapittel 2 – Om solvensmarginkravet

I gjeldende forskrift må § 3 første ledd, annet punktum endres for å ta høyde for inflasjonsjusteringen mv. av det absolutte minstekravet til solvensmargin. Den endrede utformingen av bestemmelsen skal lyde som følger:

Solvensmarginen skal minst være:

- 3 mill. euro for risikoer som omfattes av klassene 10–15,
- 2 mill. euro for risikoer som omfattes av klassene 1–9 og 16–18.

Store deler av § 4 i gjeldende forskrift (vedrørende beregningsmetoden basert på premieinntektene) må skrives om. Det foreslås derfor at hele den endrede § 4 tas inn i endringsforskriften. Den endrede § 4 lyder som følger:

Beregningsgrunnlaget består av det største av følgende beløp:

- *samlet opptjent bruttopremie for skadeforsikring i siste regnskapsår,*
- *samlet forfalt bruttopremie for skadeforsikring i siste regnskapsår.*

Premier annullert i løpet av regnskapsåret og skatte- og avgiftsbeløp fratrekkes beregningsgrunnlaget.

Bruttopremier som angitt i første ledd, skal forhøyes med 50 prosent for følgende bransjer:

- *Ansvarsforsikringer*
- *Yrkesskadeforsikringer*
- *Trygghetsforsikringer*
- *P&I forsikringer*
- *Energiforsikringer.*

Beregningsgrunnlaget etter første og annet ledd inndeles i:

- (a) 50 mill. euro av beregningsgrunnlaget eller hele beregningsgrunnlaget dersom dette er mindre enn 50 mill. euro, og*
- (b) den delen av beregningsgrunnlaget som overstiger 50 mill. euro.*

Solvensmarginkravet beregnes ved at 18 prosent av beløpet etter foregående ledd bokstav a og 16 prosent av beløpet etter foregående ledd bokstav b summeres og multipliseres med forholdet mellom summen av påløpne erstatninger for egen regning og summen av påløpne bruttoerstatninger for de tre siste regnskapsår. Forholdstallet kan ikke settes lavere enn 1/2.

Selskap med tillatelse til å overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1–2 tredje ledd, skal medregne opptjente bruttopremier og forfalte bruttopremier for denne delen av virksomheten i beregningsgrunnlaget som definert i første ledd. Tilsvarende gjelder for summen av påløpne erstatninger for egen regning og summen av påløpne bruttoerstatninger ved fastsettelse av kravet til selskapets solvensmargin etter fjerde ledd.

På tilsvarende måte må store deler av § 5 i gjeldende forskrift (vedrørende beregningsmetoden basert på erstatningskostnadene) skrives om. Første ledd vil imidlertid være uendret, mens nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd. Det foreslås derfor at annet til fjerde ledd samt sjette ledd i den endrede § 5 tas inn i sin helhet i endringsforskriften. Etter dette vil § 5 annet til fjerde ledd lyde som følger:

Brutto erstatningskostnader som angitt i første ledd, skal forhøyes med 50 prosent for følgende bransjer:

- *Ansvarsforsikringer*
- *Yrkesskadeforsikringer*
- *Trygghetsforsikringer*
- *P&I forsikringer*
- *Energiforsikringer.*

Beregningsgrunnlaget etter første og annet ledd inndeles i:

- (a) 35 mill. euro av beregningsgrunnlaget eller hele beregningsgrunnlaget dersom dette er mindre enn 35 mill. euro, og*
- (b) den delen av beregningsgrunnlaget som overstiger 35 mill. euro.*

Solvensmarginkravet beregnes ved at 26 prosent av beløpet etter foregående ledd bokstav a og 23 prosent av beløpet etter foregående ledd bokstav b summeres og multipliseres med forholdet mellom samlede påløpne erstatninger for egen regning og samlede

de påløpne bruttoerstatninger for de tre siste regnskapsår. Forholdstallet kan ikke settes lavere enn 1/2.

Videre vil sjettede ledd lyde:

Selskap med tillatelse til å overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1–2 tredje ledd, skal medregne påløpne bruttoerstatninger for denne delen av virksomheten i beregningsgrunnlaget som definert i første ledd. Tilsvarende gjelder for summen av påløpne erstatninger for egen regning og summen av påløpne bruttoerstatninger ved fastsettelse av kravet til selskapets solvensmargin etter fjerde ledd.

I § 6 foretas det ingen endringer.

IV.3 Ang. forskriftens kapittel 3 – Om solvensmarginkapital

I § 7 foretas det ingen endringer.

I § 8 må det gis et tillegg til første ledd, mens det foretas en strykning i annet ledd. Videre blir det tatt inn et nytt tredje ledd, mens nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd. Det nye tredje ledd gjelder bestemmelsen om at skadeforsikringsselskap som neddiskonterer erstatningsavsetningen, må gjøre et fradrag i solvensmarginkapitalen for et beløp som tilsvarer diskonteringseffekten. Denne paragrafens første til tredje ledd vil etter dette lyde som følger:

Selskapets samlede solvensmarginkapital er lik summen av selskapets ansvarlige kapital og annen solvensmarginkapital. Den ansvarlige kapitalen beregnes i samsvar med forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Kun tilleggskapital som tilfredsstiller vilkårene i nevnte forskrift § 4 nr. 2 og 3, kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

Annen solvensmarginkapital består av følgende poster:

- 1. Sikkerhetsavsetninger som overstiger 55 prosent av minstekravet til sikkerhetsavsetninger.*
- 2. Reassuranseavsetninger og administrasjonsavsetninger som overstiger minstekravene til slike avsetninger.*

Dersom selskapet har neddiskontert hele eller deler av den samlede erstatningsavsetning for egen regning, skal det gjøres et fradrag i solvensmarginkapitalen for et beløp tilsvarende effekten av neddiskonteringen.

Begrensingsreglene som er nedfelt i kapitaldekningsforskriften, vil gjelde for solvensmarginkapitalen gjennom § 8 første ledd annet og tredje punktum. Av praktiske hensyn foreslås det imidlertid at de relevante begrensingsregler fra kapitaldekningsforskriften tas inn i en ny § 8a. Videre må den nye paragrafen dekke de begrensingsregler som følger av Direktiv 2002/13/EF. Den nye paragrafen vil dermed lyde som følger:

§ 8a Begrensninger

Bestemmelsene gitt ved forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak § 8 bokstav a og b skal være oppfylt for all tilleggskapital som medregnes i solvensmarginkapitalen.

Ansvarlig lånekapital uten fastsatt løpetid kan inngå i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil 50 prosent av det laveste beløp av samlet solvensmarginkapital og solvensmarginkravet.

Ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid kan inngå i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil 25 prosent av det laveste beløp av samlet solvensmarginkapital og solvensmarginkravet.

I § 9 (særregler for gjensidige selskaper) må det foretas et par presiseringer. Den justerte paragrafen vil lyde:

Krav om tilleggspremier som et gjensidig selskap med variable premier har på medlemmer i løpet av regnskapsåret, kan etter samtykke fra Kredittilsynet medregnes i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil halvparten av differansen mellom maksimale premier og premier som faktisk innkreves. Beløpet kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av det laveste beløp av samlet solvensmarginkapital beregnet etter bestemmelsene i §§ 8 og 8a og solvensmarginkravet beregnet etter bestemmelsene i kapittel 2.

IV.4 Ang. forskriftens kapittel 4 – Om gjenoppbygging av solvensmarginkapitalen

Bestemmelsene i §§ 10 og 11 skal videreføres. Det forutsettes imidlertid at de mer detaljerte krav til refinansieringsplanen som følger av den nye artikkel 20a i Rådskonklusjon 73/239/EØF, også skal gjelde for den kortsiktige finansieringsplan som det vises til i § 11. Videre legges det til grunn at den delen av bestemmelsene i den nye artikkel 20a som gjelder situasjoner der forsikringstakernes rettigheter kan være truet, skal implementeres gjennom en ny § 12.

Annet ledd i den endrede § 11 vil etter dette lyde som følger:

Refinansieringsplanen skal minst omfatte opplysninger eller dokumentasjon som for de tre kommende regnskapsår viser:

- *En oversikt som gir detaljerte opplysninger vedrørende forventede inntekter og kostnader i tilknytning til direkte forsikringsvirksomhet samt mottatt og avgitt reassuranse.*
- *En oversikt over de anslåtte administrasjonskostnader, inklusive provisjoner.*
- *En prognose for utviklingen av balansen.*
- *Estimater på de finansielle ressurser som er tiltenkt å dekke henholdsvis de inngåtte forsikringsforpliktelser og solvensmarginkravet.*
- *En oversikt over den samlede reassuransepolitikk.*

Videre vil ny § 12 lyde:

§ 12 Krav om refinansieringsplan mv. i særlige tilfeller

Dersom Kredittilsynet har grunn til å tro at de forhold som fremgår av lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner § 3–1 første ledd vil inntreffe, kan Kredittilsynet kreve at selskapet fremlegger en refinansieringsplan.

§ 11 annet ledd gjelder tilsvarende.

Dersom Kredittilsynet har grunn til å tro at forhold som nevnt i første ledd vil inntreffe som følge av at selskapets økonomiske situasjon forverres, kan Kredittilsynet pålegge selskapet et høyere solvensmarginkrav enn det som følger av kapittel 2, jf. kredittilsyns-

loven § 4 nr. 4. Størrelsen på det forhøyede solvensmarginkravet skal fastsettes på grunnlag av refinansieringsplanen omtalt i første og annet ledd.

IV.5 Ang. forskriftens kapittel 5 – Andre bestemmelser

For å få en hensiktsmessig rekkefølge av paragrafene, foreslås følgende flyttinger av gjeldende paragrafer:

- Gjeldende § 12 blir ny § 13.
- Gjeldende § 13 blir ny § 17.
- Gjeldende § 14 blir ny § 18.

Den nye § 14 vil implementere bestemmelsene gitt ved ny artikkel 16a nr. 5 i Rådskonklusjon 73/239/EØF, og vil lyde som følger:

§ 14 Særregler for tilfeller der solvensmarginkravet er redusert i forhold til foregående regnskapsår

Dersom solvensmarginkravet beregnet etter §§ 4 og 5 er lavere enn solvensmarginkravet beregnet ved utløpet av foregående regnskapsår, skal solvensmarginkravet likevel være minst lik solvensmarginkravet ved utløpet av foregående regnskapsår multiplisert med forholdstallet mellom selskapets erstatningsavsetning for egen regning ved utløpet av siste regnskapsår og selskapets erstatningsavsetning for egen regning ved utløpet av foregående regnskapsår. Forholdstallet i første punktum skal ikke under noen omstendighet settes høyere enn 1.

Videre vil den nye § 15 implementere den delen av bestemmelsene i den nye artikkel 20a i Rådskonklusjon 73/239/EØF som gjelder hhv. nedjustering av solvensmarginkapitalen og oppjustering av solvensmarginkravet i særlige tilfeller. Ordlyden i den nye paragrafen blir:

§ 15 Særlige fullmakter til Kredittilsynet

Kredittilsynet kan pålegge selskapet å nedjustere verdien av alle elementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen, dersom markedsverdien av disse elementer har blitt betydelig endret etter utgangen av siste regnskapsår.

Kredittilsynet kan pålegge selskapet å begrense gjenforsikringskontrakteneffekt på solvensmarginkravet utover det som fremgår av § 4 fjerde ledd og § 5 fjerde ledd, dersom gjenforsikringskontrakteneffektens art eller kvalitet er blitt betraktelig endret siden siste regnskapsår eller gjenforsikringskontrakteneffektene ikke innebærer noen eller bare en ubetydelig risikooverføring.

Bestemmelsene gitt ved ny artikkel 17a i Rådskonklusjon 73/239/EØF om regulering av beløp i euro blir ny § 16 og vil lyde som følger:

§ 16 Regulering av beløp i euro

Beløpene i euro fastsatt i § 3 første ledd, § 4 tredje ledd og § 5 tredje ledd skal reguleres 20. september hvert år med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen som offentliggjøres av Eurostat. Beløpene reguleres første gang 20. september 2003.

Reguleringen gjennomføres ved at beløpene angitt i første ledd økes med den prosentvise endringen i den europeiske konsumprisindeksen i perioden fra 20. mars 2002 til datoen for regulering. De regulerte beløp avrundes oppover til nærmeste 100 000 euro.

Dersom den prosentvise endringen siden forrige regulering er mindre enn 5 prosent foretas ingen ny regulering.

Det forutsettes at Kredittilsynet etablerer rutiner for å informere forsikringsselskapene og andre interesserte om de regulerte beløp, f.eks. etter samme mal som de årlige rundskriv vedrørende oppdateringen av de absolutte minstekrav til ansvarlig kapital.

Til slutt foreslås implementert en ny § 19 der det åpnes for at mindre gjensidige skadeforsikringsselskaper som driver begrenset virksomhet, frem til utløpet av 2006 kan gis dispensasjon fra det absolutte minstekravet til solvensmargin. Den nye paragrafen vil lyde som følger:

§ 19 Dispensasjon

Frem til 31. desember 2006 kan Kredittilsynet gi gjensidige skadeforsikringsselskap som har en begrenset bransjekonsesjon eller arbeider i et avgrenset geografisk område, dispensasjon fra minstekravet til solvensmargin i § 3 i denne forskrift.

VEDLEGG 1

En oversikt over inndelingen i forsikringsklasser mv.

Ved beregning av det absolutte minstekravet til solvensmargin benyttes inndelingen i forsikringsklasser som angitt i tabell A nedenfor, jf. vedlegget til Rådskonferansen 73/239/EØF (første skadeforsikringsdirektiv).

En sammenstilling av forsikringsklassene gitt ved vedlegget til første skadeforsikringsdirektiv og den inndelingen i skadeforsikringsbransjer (hovedbransjer) som benyttes bl.a. i forbindelse med regelverket for tekniske avsetninger i skadeforsikring er foretatt i tabell B.

Tabell A. Inndelingen i forsikringsklasser.

Nr.	Klasse	Risikoer som omfattes av klassen
1	Ulykke (personforsikringer)	Sumforsikring Erstatning av økonomisk tap Kombinasjon av disse Skade på passasjerer
2	Sykdom (personforsikringer)	Sumforsikring Erstatning av økonomisk tap Kombinasjon av disse
3	Landkjøretøy (med unntak av rullende jernbanemateriell)	All skade på eller tap av motordrevne landkjøretøy og ikke-motordrevne landkjøretøy
4	Jernbanekjøretøy	All skade på eller tap av jernbanekjøretøy
5	Luftfartøy	All skade på eller tap av luftfartøy
6	Havgående fartøy og fartøy på innsjø, elv eller kanal	All skade på eller tap av havgående fartøy og fartøy på innsjø, elv eller kanal
7	Godstransport (herunder varer, bagasje og alt annet gods)	All skade på eller tap av varer, bagasje og gods under transport uansett transportmiddel
8	Brann- og naturskader	All skade på eller tap av eiendom og eiendeler (unntatt eiendom og eiendeler inkludert i klassene 3, 4, 5, 6 og 7) forårsaket av brann, eksplosjon, storm, naturkrefter, kjerneenergi og jordskred
9	Annen skade på eiendom og eiendeler	All skade på eller tap av eiendom og eiendeler (unntatt eiendom og eiendeler inkludert i klassene 3, 4, 5, 6 og 7) forårsaket av annen årsak enn nevnt i klasse 8

Tabell A (forts.)

Nr.	Klasse	Risikoer som omfattes av klassen
10	Ansvar for landkjøretøy	Alt ansvar forårsaket ved bruk av motordrevne kjøretøy til lands (herunder førers ansvar)
11	Ansvar for luftfartøy	Alt ansvar forårsaket ved bruk av luftfartøy (herunder førers ansvar)
12	Ansvar for havgående fartøy og fartøy på innsjø, elv eller kanal	Alt ansvar forårsaket ved bruk av havgående fartøy samt fartøy på innsjø, elv og kanal (herunder førers ansvar)
13	Alminnelig ansvar	Alt ansvar annet enn nevnt under klassene 10, 11, og 12
14	Kreditt	Tap som følge av mislighold av forsikringstakers utestående fordringer (alminnelig insolvens, eksportkreditt, salg på avbetaling, hypotekforsikring og landbruksforsikring, restverdiforsikring mv.)
15	Kausjon	Tap som følge av forsikringstakers mislighold av økonomiske forpliktelser overfor tredjemann
16	Diverse økonomiske tap	Tap av inntekt Tap av fortjeneste Tap ved underslag Indirekte handelstap bortsett fra de ovenfor nevnte Ikke forretningsmessige økonomiske tap og andre økonomiske tap
17	Utgifter til rettshjelp	
18	Assistanse	Assistanse til personer som kommer i vanskeligheter under befordringer eller under fravær fra bostedet eller vedkommendes oppholdssted

Tabell B. En sammenstilling av forsikringsklasser og skadeforsikringsbransjer (hovedbransjer).

Forsikringsklasser	Skadeforsikringsbransjer
1. Ulykke	1.4 Ulykkesforsikringer
2. Sykdom	2.5 Yrkesskadeforsikringer
	2.6 Trygghetsforsikringer
3. Landkjøretøy	1.2 Motorvognforsikringer/privat
10. Ansvar for landkjøretøy	2.3 Motorvognforsikringer/næringsliv
4. Jernbanekjøretøy	–
5. Luftfartøy	5.0 Luftfartsforsikringer
11. Ansvar for luftfartøy	
6. Havgående fartøy mv.	1.3 Fritidsbåtforsikringer
	3.1 Storkaskoforsikringer
	3.2 Kystkaskoforsikringer
	3.4 Andre sjøforsikringer
7. Godstransport	2.9 Transportforsikringer
8. Brann– og naturskader	1.1 Kombinerte forsikringer/privat
	2.1 Industrieforsikringer
	2.2 Kombinerte forsikringer i mellommarkedet
9. Annen skade på eiendom og eiendeler	2.7 Husdyrforsikringer
	2.8 Fiskeoppdrettsforsikringer
12. Ansvar for havgående fartøy mv.	3.3 P&I forsikringer
	4.0 Energiforsikringer
13. Alminnelig ansvar	2.4 Ansvarsforsikringer
14. Kreditt	Kredittforsikringer ¹⁾
15. Kausjon	
16. Diverse økonomiske tap	1.5 Reiseforsikringer
	1.6 Øvrige landbaserte forsikringer/privat
	2.10 Øvrige landbaserte forsikringer/næringsliv
17. Utgifter til rettshjelp	–
18. Assistanse	–

1) I Norge må kredittforsikringer tegnes i separate selskap. Denne skadeforsikringsbransjen er følgelig ikke tatt med i nummereringen av bransjer.

VEDLEGG 2

Noen utfyllende kommentarer vedrørende begrensingsreglene for ansvarlig lånekapital mv.

I underavsnitt II.3.2.B er det vist til at det i den oppdaterte solvensmarginforskriften både bør refereres til begrensingsreglene for tilleggskapital som følger av regelverket for ansvarlig kapital, og tas inn (nye) bestemmelser som reflekterer begrensingsreglene for ansvarlig lånekapital mv. som følger av Rådsdirektiv 2002/13/EF.

Nedenfor blir begrensingsreglene som følger av Rådsdirektivet kort oppsummert. Videre blir det kort redegjort for forholdet mellom Rådsdirektivets begrensingsregler og begrensingsreglene som følger av regelverket for ansvarlig kapital.

I et forsøk på å forenkle fremstillingen innføres følgende forkortelser:

- RSM, solvensmarginkravet ("Required Solvency Margin"),
- ASM, selskapets solvensmarginkapital ("Available Solvency Margin"),
- KK, selskapets kjernekapital,
- TK, selskapets tilleggskapital,
- AL, den delen av selskapets ansvarlige lånekapital og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter (verdipapirer med ubestemt løpetid) som kan medregnes i solvensmargin-kapitalen. For enkelthets skyld blir AL omtalt som selskapets samlede ansvarlige lånekapital.

Med utgangspunkt i Rådsdirektivets bestemmelser kan den ansvarlige lånekapitalen inndeles i ansvarlig lånekapital med fast løpetid (ALF), ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid (ALU) og andre gjeld-/egenkapitalinstrumenter (AGK). Det legges til grunn at AGK utgjør kapitalelementer av høyere kvalitet enn ALU, mens ALU igjen er kapital av høyere kvalitet enn ALF, selv om dette ikke umiddelbart fremgår av direktivteksten.

Det ses bort fra de såkalte kumulative preferanseaksjer siden dette er et kapitalelement som så langt ikke har blitt benyttet av norske skadeforsikringsselskaper.

Videre skal det igjen påpekes at det som i norsk terminologi betegnes "evigvarende" ansvarlig lånekapital faller inn under det Rådsdirektivet omtaler som andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter (eventuelt verdipapirer med ubestemt løpetid), jf. kommentarene nedenfor.

Det antas at solvensmarginkapitalen kun består av kjernekapital, ansvarlig lånekapital og den delen av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som kan medregnes i solvensmarginkapitalen (ΔSA). Dette innebærer at man kan sette

$$ASM = KK + AL + \Delta SA. \quad (1)$$

Videre antas det at ansvarlig lånekapital består av alle de tre forannevnte komponenter, jf. igjen kommentarene nedenfor. Dette gir

$$AL = ALF + ALU + AGK. \quad (2)$$

De to betingelsene som det refereres til i den endrede artikkel 16 nr. 3 bokstav (a) i Rådsdirektiv 73/239/EØF, kan dermed skrives på følgende måte:

$$ALF + ALU \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM) \quad (3)$$

og

$$ALF \leq 0.25 \times \min(RSM, ASM). \quad (4)$$

Videre kan betingelsen som det refereres til i den endrede artikkel 16 nr. 3 bokstav (b) i Rådsdirektiv 73/239/EØF skrives på følgende måte:

$$ALF + ALU + AGK \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM). \quad (5)$$

Som følge av betingelsen gitt ved (5) blir betingelsen gitt ved (3) overflødig. (Det må antas at det er av hensyn til fremstillingen at alle tre begrensingsregler tatt inn i direktivteksten.)

Det forannevnte forholdet blir tydeligere ved den norske implementeringen av direktivbestemmelsene. Som allerede nevnt vil det som i norsk terminologi betegnes "evigvarende" ansvarlig lånekapital bli klassifisert som AGK, mens all annen tilleggs kapital vil bli klassifisert som ALF. Dette innebærer at man i (2), (3) og (5) ovenfor kan sette $ALU = 0$, og de relevante begrensingsregler reduseres dermed til (4) samt

$$ALF + AGK \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM). \quad (5^*)$$

Når det gjelder sammenlikningen med begrensingsreglene fra regelverket om ansvarlig kapital, skal det først bemerkes at med de forannevnte presiseringer vedrørende den norske implementeringen av Rådsdirektivets bestemmelser vil selskapets tilleggs kapital være gitt ved

$$TK = ALF + AGK. \quad (6)$$

Begrensingsreglene fra regelverket for ansvarlig kapital kan oppsummeres på følgende måte:

$$TK \leq KK, \quad (7)$$

og

$$ALF \leq 0.50 \times KK. \quad (8)$$

Begrensingsregelen gitt ved (7) kan også skrives som følger:

$$TK \leq 0.5 \times (KK + TK). \quad (7^*)$$

Ved å sammenlikne (7^{*}) og (5^{*}) ser man dermed bl.a. at dersom solvensmarginkravet er mindre enn 200 prosent av kjernekapitalen ($RSM < 2 \times KK$), vil begrensingsregelen (5^{*}) som følger av Rådsdirektivet, være strengere enn begrensingsregelen (7^{*}) som følger av regelverket for ansvarlig kapital. Dette er således et eksempel på at det ikke lenger vil være tilstrekkelig at man i solvensmarginforskriften viser til begrensingsreglene i regelverket for ansvarlig kapital. (Det skal imidlertid presiseres at i den skisserte situasjonen vil ikke selskapet ha problemer med å tilfredsstille solvensmarginkravet.)

VEDLEGG 3

Noen utfyllende kommentarer vedrørende den delen av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som kan medregnes som annen solvensmarginkapital

I avsnittene II.3.2 og II.3.3 foran er det vist til at en av intensjonene med bestemmelsene i Direktiv 2002/13/EF er å stramme noe til hva angår de kapitalelementer som skal kunne medregnes i solvensmarginkapitalen. Ifølge endringsdirektivet skal det heretter i større grad tas høyde for forskjellen i kvalitet mellom de ulike kapitalelementer, bl.a. når det gjelder hvor stor andel av solvensmarginkravet som kan dekkes av kapitalelementene som ikke er av høyest kvalitet (jf. punkt II.3.2.B og II.3.2.C).

I avsnitt II.3.3 blir det således påpekt at det ikke er noe grunnlag for å åpne for en "liberalisering" av gjeldende praksis hva angår de elementer som skal kunne medregnes i solvensmarginkapitalen. Dette gjelder spesielt den andelen av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som omfattes av begrepet "annen solvensmarginkapital". I denne sammenheng skal det også presiseres at det i tilknytning til implementeringen av endringsdirektivet (2002/13/EF) ikke er gitt noen signaler om at tilsynsmyndighetene kan åpne for en skjønnsmessig forskuttering av forventede konsekvenser av den nye internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter som for tiden er under utarbeiding av IASB.

Nedenfor gis noen utfyllende kommentarer til den sistnevnte problemstillingen.

1. Sikkerhetsavsetningen

Etter gjeldende bestemmelser kan skadeforsikringsselskapene medregne i solvensmarginkapitalen den delen av faktisk sikkerhetsavsetning som overstiger 55 prosent av det beregnede minstekravet til denne avsetningskomponenten. Bestemmelsen er basert på noen enkle simuleringer som viser at ved å øke den såkalte ruinsannsynligheten fra 1 prosent (som er utgangspunkt for beregningen av minstekravet til sikkerhetsavsetning) til 10 prosent, vil det beregnede kravet til sikkerhetsavsetning reduseres til 55 prosent av det gjeldende minstekravet.

Det er i denne forbindelse verdt å merke seg at minstekravet til sikkerhetsavsetning ikke utgjør en utjevningsavsetning i tradisjonell forstand, siden dette beløpet ikke kan benyttes til å utjevne de forsikringstekniske resultater over flere regnskapsår. Minstekravet til sikkerhetsavsetning er mer å forstå som et mål på usikkerheten ved hhv. minstekravet til erstatningsavsetning (de forventede fremtidige erstatningsutbetalinger til inntrufne skader) og det såkalte premieansvaret (de forventede erstatningsutbetalinger til fremtidige skader relatert til de løpende forsikringer).

Videre skal det nevnes at det i forbindelse med den fremtidige implementeringen av regnskapsstandarden for forsikringskontrakter mest sannsynlig vil bli krevet at det gjøres et tillegg til den ordinære (forventede) erstatningsavsetning for dekning av risiko og usikkerhet. Dette tillegget vil etter foreløpige anslag komme til å utgjøre et beløp i størrelsesorden 30–60 prosent av det gjeldende minstekrav til sikkerhetsavsetning. Med bakgrunn i dette synes det lite hensiktsmessig å foreta en endring av regelverket som innebærer at en større andel av minste-

kravet til sikkerhetsavsetning kan medregnes i solvensmarginkapitalen, siden en slik endring vil måtte reverseres på et senere tidspunkt.

2. Reassuranseavsetningen

Hva angår reassuranseavsetningen kan eventuelle avsetninger utover minstekravet etter gjeldende regelverk medregnes i solvensmarginkapitalen. Begrunnelsen for at det kun er avsetninger utover minstekravet som kan medregnes, er å finne i det forhold at minstekravet er å betrakte som et avledet avsetningskrav basert på en tallfesting av differansen mellom selskapets brutto risikoeksponering og dets eksponering for egen regning, dvs. avledet av den risikoen (porteføljen) selskapet sitter med på balansedagen og ikke en buffer mot fremtidig risikoeksponering.

Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at verken det gjeldende solvensmarginregelverket eller det oppdaterte regelverket som følger av Direktiv 2002/13/EF på noen som helst måte tar høyde for et skadeforsikrings-selskaps risikoeksponering vis-à-vis dets reassurandører.

Det er for øvrig reist spørsmål om kravet til reassuranseavsetning vil være forenlig med regnskapsstandarden for forsikringskontrakter som for tiden er under utarbeiding. Etter det man kjenner til vil imidlertid denne standarden legge opp til en "bruttoføring" av de forsikringstekniske forpliktelser, dvs. at de forsikringstekniske avsetninger på bruttobasis vil vises på gjeldssiden av balansen, mens eiendelssiden vil omfatte fordringer på reassurandører. Disse fordringene vil igjen (kunne) generere økte kapitalkrav som f.eks. vil avhenge av de risikovekter som tilordnes fordringene. Det er imidlertid ikke avklart hvorledes dette skal gjøres i praksis – verken hva angår regelverket for beregning av ansvarlig kapital eller innenfor rammen av det pågående arbeidet i regi av EU Kommisjonen med sikte på å videreutvikle solvensmarginregelverket (det såkalte "Solvency II Project"). Inntil det foreligger en avklaring på dette punktet bør man derfor videreføre gjeldende bestemmelser om at kun eventuelle reassuranseavsetninger utover minstekravet kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

3. Administrasjonsavsetningen

Også når det gjelder administrasjonsavsetningen er det etter gjeldende regelverk kun eventuelle avsetninger utover minstekravet som kan medregnes i solvensmarginkapitalen. Begrunnelsen for denne bestemmelsen er imidlertid ikke like opplagt som i tilfellet med reassuranseavsetningen. Administrasjonsavsetningen er ifølge forskrift av 10. mai 1991 nr. 301 om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikringer en "avsetning til dekning av de administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med skadeoppgjør ved en eventuell avvikling av selskapet", jf. forskriften § 2. Denne definisjonen kan isolert sett tilsi at administrasjonsavsetningen bør kunne medregnes fullt ut i solvensmarginkapitalen. Imidlertid er denne avsetningen i praksis ment å sikre at bl.a. erstatningsavsetningen kan gå uavkortet til de skadelidte.

I denne sammenheng skal det også påpekes at det i forbindelse med forskrift om årsregnskap m.m. for forsikrings-selskaper er benyttet en snever avgrensning hva angår de skadebehandlingskostnader mv. som kan medregnes i erstatningskostnadene og erstatningsavsetningen. Det er foreløpig uavklart i hvilken grad den fremtidige regnskapsstandarden for forsikringskontrakter vil kreve en endring i dette forholdet, men det er ikke urimelig å tro at en konsekvens av den kommende standarden vil være at skadebehandlingskostnader i større grad enn

etter gjeldende praksis vil bli innarbeidet som en integrert del av erstatningskostnadene og erstatningsavsetningen. I påvente av den endelige regnskapsstandarden for forsikringskontrakter synes det derfor mest hensiktsmessig å videreføre gjeldende bestemmelser om at kun administrasjonsavsetninger utover minstekravet kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

Av kommentarene foran skulle det fremgå at det (i det minste på nåværende tidspunkt) er høyst usikkert om implementeringen av regnskapsstandarden for forsikringskontrakter som for tiden er under utarbeiding, isolert sett vil innebære at skadeforsikringssekskapenes solvensmarginkapital vil komme til å øke – eventuelt øke mer enn solvensmarginkravet. Det kan i denne sammenheng vises til EU Kommisjonens ”Solvency II Project” der det er slått fast at implementeringen av en ny regnskapsstandard for forsikringskontrakter ikke skal innebære en svekkelse av de samlede solvens- og soliditetskrav. Det er således all grunn til å fastholde vurderingen fra avsnitt II.3.3 foran om at det ikke foreligger noe grunnlag for å endre de gjeldende bestemmelser vedrørende hvilke deler av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.